

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Ölkədəki ağır
cinayətlərdə
əsas silah -
ov tüfəngləri...
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1 noyabr 2023-cü il Çərşənbə № 197 (8333) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Azərbaycan qaz üçün
Aralıq dənizinə çıxır

SOCAR
nə əldə
edəcək?

yazısı səh.12-də

Paşinyanla Kılıçdaroğlunu
birləşdirən "Sülh
kəsişməsi" xəritəsi

yazısı səh.11-də

Qərbi Azərbaycan toponimləri
mövzusunda dinləmələr

yazısı səh.6-da

Üçüncü savaş - Azərbaycan
ilk həmləsini edib

yazısı səh.7-də

Bakıda torpaq qızıla dönür -
qiymət artımının ilginç səbəbləri

yazısı səh.3-də

Antiterror tədbirləri zamanı
nə qədər erməni ölüb?

yazısı səh.5-də

"Xəzər" TV rəhbərinin
telekanallara aptek
bənzətməsi...

yazısı səh.15-də

Naxçıvanla sərhəddə Amerikanın
tikdiyi zavod köçürülür

yazısı səh.10-da

Sumqayıtdakı silahlı
basqının yeni təfərrüatları

yazısı səh.14-də

Paşinyan sülh üçün
5 maddənin ikisini "yedi"

yazısı səh.4-də

ABŞ-dan İrəvana mesaj:
"Biz də ordu göndərək..."

yazısı səh.10-da

BAKI DEDİYİNİ ETDİ: ZƏNGƏZUR İSTİFADƏSİZ QALIR

Azərbaycan ikinci dəhlizi reallaşdırmaq istiqamətində aktiv hərəkətə başladı; Paşinyan "Zəngəzur qatarı"nın dalınca baxan dalan dövlətin hökumət başçısı kimi tarixə düşə bilər - İrəvanda narahatlıqlar artdı

yazısı səh.9-da

Qərbin Qarabağa "qeyd-şərtsiz" qaytarmaq istədiyi "bomba"lar...

Avropa təsisatları və Fransa Qarabağı öz xoşu ilə tərk edən ermənilərin vətəndaşlığımızı qəbul etmədən Xankəndinə qayıdıb yaşamalarını tələb edir; əslində separatizmin dirildilməsi niyyəti var

yazısı səh.5-də

Partiya
liderləri Əli
İnsanovu
"tək"lədi -
səbəb

yazısı səh.6-da

Makronun
yaxın zamanda
Bakıya işi
düşəcək -
urana görə...

yazısı səh.11-də

Xəzərin o biri
sahilindəki
igtişaslardan
necə
sığortalanmalı -
politoloqun şərh

yazısı səh.8-da

Türk Dövlətləri Təşkilatının liderləri Astanada toplanır

Noyabrın 3-də Qazaxıstanın paytaxtı Astanada Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin dövlət başçıları X Zirvə toplantısı keçiriləcək.

Bu barədə TDT-nin mətbuat xidməti məlumat yayıb. Bildirilib ki, Zirvə toplantısında TDT-də müşahidəçi üzv statusuna malik ölkələrin də dövlət və hökumət başçıları iştirak edəcək. "Türk Dövrü!" şüarı altında keçirilən Zirvə toplantısı təşkilatın geniş gündəliyinə dair yüksək səviyyəli müzakirələr üçün həlledici platforma rolunu oynayacaq.

Liderlər əsas məsələlər üzrə qərarlar qəbul edəcək, sazişləri yekunlaşdıracaq və iqtisadiyyat, ticarət, nəqliyyat və gömrük kimi sahələrdə TDT layihələri ilə bağlı rəsmi sənədləri təsdiqləyəcək.

Liderlər həmçinin üzv dövlətlər və müşahidəçilər arasında çoxtərəfli əməkdaşlıq, regionda və ondan kənarda baş verən siyasi və iqtisadi hadisələrlə bağlı fikir mübadiləsi aparacaqlar.

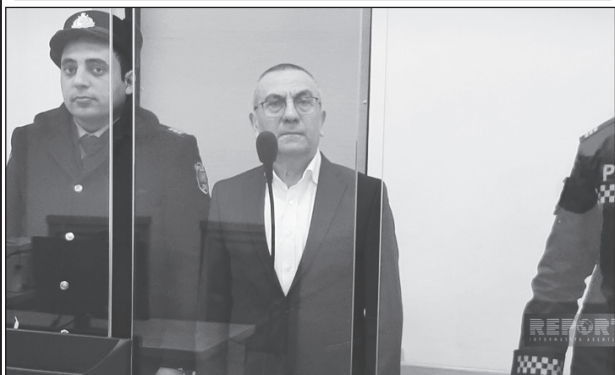
Sammitin yekunlarına əsasən, fəaliyyətdə olan sədrlik Özbəkistandan Qazaxıstana keçəcək. Bu bağlanış mərasimində dövlət başçıları bir sıra müvafiq qətnamələrlə yanaşı, Astana Aktını və Astana Sammiti Bəyannaməsini imzalayacaqlar.

Sammitdən əvvəl Astanada TDT Xarici İşlər Nazirləri Şurası toplanaraq zirvə toplantısının gündəliyinə daxil olan məsələləri və dövlət başçıları tərəfindən imzalanacaq sənədləri müzakirə edəcək", - TDT-dən bildirilib.

"TikTok"a qoyulan qadağa ləğv edildi

Azərbaycanda "TikTok" sosial şəbəkəsinin fəaliyyəti bərpa edilib. Bu barədə Elektron Təhlükəsizlik Xidməti (ETX) məlumat yayıb.

Artıq istifadəçilər "TikTok" sosial şəbəkəsindən məhdudiyyətsiz istifadə edə bilərlər. Qeyd edək ki, sentyabrın 19-da Qarabağda başlayan antiterror tədbirləri ərəfəsində Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi yanında Elektron Təhlükəsizlik Xidməti (ETX) sosial şəbəkələrdə paylaşım edərək Azərbaycan qanunvericiliyinin tələblərinə və sosial şəbəkə inzibatchıların müəyyən etdiyi qayda və şərtlərə riayət edilməsi üçün "TikTok" sosial şəbəkəsinin fəaliyyətinə müvəqqəti məhdudiyyət tətbiq etmişdi.

Sabiq icra başçısının məhkəməsi yenilənəcək

Oktabrın 31-də Gəncə Şəhər Ağır Cinayətlər Məhkəməsində Şəmkir Rayon İcra Hakimiyyətinin keçmiş başçısı Alimpaşa Məmmədovun cinayət işi üzrə növbəti iclas keçirilib.

"Report" məlumat verir ki, prosesdə iş üzrə zərərçəkmiş qurum kimi tanınan Sahibkarlara Kömək Fondunun nümayəndəsi məhkəmə istintaqının yenilənməsi barədə vəsatət verib. Hakimlər vəsatəti təmin edib. Növbəti məhkəmə iclası dekabrın 5-nə təyin olunub.

Qeyd edək ki, ötən prosesdə prokuror Alimpaşa Məmmədovun 13 il azadlıqdan məhrum edilməsini istəmişdi.

Xatırladaq ki, A.Məmmədov ötən ilin aprel ayında Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən kompleks əməliyyat-istintaq tədbirləri nəticəsində həbs olunub.

Kanada səfiri Azərbaycana sanksiyalara qarşı

Kanadanın Ermənistan yeni təyin olunmuş səfiri Endryu Törner ölkəsinin Azərbaycana qarşı sanksiyalar tətbiq etməsini istəməyib.

Modern.az-ın məlumatına görə, səfir bu istəyini Kanada parlamentinin üzvü Hayder Makfersonun Azərbaycana

qarşı mümkün sanksiyalarla bağlı sualını cavablandırarkən dilə gətirib.

Səfir qeyd edib ki, hazırda Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh sazişinin əldə edilməsi söylərinə zərbə vurma təhlükəsi var.

"İndi sanksiyaların tətbiqi davam edən sülh söylərinə

zərbə vura bilər. Biz heç kimin sanksiya yoluna getdiyini görməsek də, məsələn, Fransadan hərbi dəstəyin mümkünlüyü barədə bəyanatlara şahid olduq. Bu isə Azərbaycanı sülh prosesinə töhfə verə biləcək beynəlxalq görüş və müzakirələrdən imtinaya məcbur etdi", - Endryu Törner deyib.

Sosial yardımlar nə qədər artacaq? - deputat açıqladı

Gələn ildən ehtiyac meyarı 246 manatdan 270 manata çatdırılacaq. Yeni ehtiyac meyarının müəyyənəşdirilməsi ünvanlı sosial yardımın aylıq məbləğinin artırılması və müraciətin genişləndirilməsi baxımdan vacibdir.

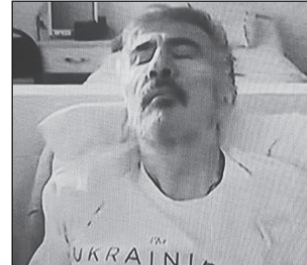
Bu barədə Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov sosial şəbəkə hesabında qeyd edib.

V.Bayramov bildirib ki, bu kontekstdən ehtiyac meyarının artırılması ünvanlı sosial yardım proqramı çərçivəsində vətəndaşlarımızın aldığı yardım məbləğinin gələn ildən artmasına səbəb olacaq.

"Eyni zamanda ehtiyac meyarı artırıldığı üçün daha çox ailə ünvanlı sosial yardıma müraciət edə biləcək. Aydınlıq üçün: ailənin 5 üzvü var və həmin ailənin rəsmi aylıq gəliri 800 manatdır. Bu il həmin ailə üçün 1230 manat (5 nəfər X 246 manat) ehtiyac meyarı, yeni xərc hesablanır. Bu zaman ailənin xərci ilə gəliri arasındakı fərq 430 manat (1230 manat- 800 manat) olur. Həmin ailənin ünvanlı sosial yardıma müraciət hüququ olduğu halda o proqram çərçivəsində ayda dövlətdən 430 manat yardım ala bilər. Amma bu rəqəm gələn ildən artacaq. Belə ki, həmin ailə üçün ehtiyac meyar gələn ildən 1350 manata yüksəlir (5 nəfər X 270 manat) və nəticədə həmin ailənin gəliri dəyişmədiyi halda aldığı aylıq yardım 430 manat deyil, 550 manat (1350 manat-800 manat) olur.

Digər tərəfdən, 2024-cü ildən etibarən ehtiyac meyarının ləğv edilməsi və yalnız yaşayış minimumundan istifadə olunması daha məqsəduyğun olardı. Bu zaman ünvanlı sosial yardım proqramında da yaşayış minimumu meyarından istifadə etmək daha uyğundur", - deyə deputat qeyd edib.

Saakaşviliyə siyasətlə məşğul olmaq qadağası

Gürcüstanın məhkum olunmuş eks-prezidenti Mixail Saakaşvili respublika vətəndaşı olmadığı üçün ölkə siyasətində iştirak edə bilməyəcək.

TASS xəbər verir ki, bu barədə jurnalistlərə Gürcüstanın ədliyyə naziri Rati Breqadze məlumat verib.

"Həbs olunan şəxs siyasi fəaliyyətlə necə məşğul olmalıdır? Bu sual yəqin ki, yumoristik janrdadır. Bu şəxsin (Saakaşvili-nin-red.) Gürcüstanda siyasi fəaliyyətlə məşğul olmaq hüququ yoxdur, bunu unutmayın. Bu adam ordunun ali baş komandanı olub. Hansı ali baş komandanın öz dövlətini tərk edərək başqa ölkəyə xidmət edib? Ali baş komandan öz dövlətini və vətəndaşlarını başqa işə görə tərk etmir", - deyə Breqadze bildirib.

Gürcüstan Ədliyyə Nazirliyinin rəhbəri onu da əlavə edib ki, "Vivamed" özəl klinikasında müalicə olunan Saakaşvili həkimlərin onun sağlam olduğuna dair rəy verdikdən sonra cəzaçəkmə müəssisəsinə köçürüləcək.

Zakir Həsənov Çin Hərbi Şurasının sədr müavini ilə görüşdü

Çin Xalq Respublikasına işgüzar səfərdə olan Azərbaycan Respublikasının müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov bu ölkənin Mərkəzi Hərbi Şurasının sədr müavini general-polkovnik HI Veydonla görüşüb. Bu barədə Azərbaycan Müdafiə Nazirliyindən məlumat verilib.

Görüşdə hərbi, hərbi-texniki, hərbi təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri, eləcə də qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər müzakirə edilib.

Rusiyada azərbaycanlıların toyu yarımçıq qaldı- saxlanılanlar var

Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində yerləşən restoranların birində baş tutan azərbaycanlıların toy mərasimi hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarının keçirdiyi əməliyyat səbəbindən qəfil yarımçıq kəsilib. Bununla bağlı Telegram kanallarında görüntülər yayılıb.

Mərasimin keçirildiyi məkana gələn hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları toyda iştirak edən bütün vətəndaşların sənədlərini yoxlayıblar.

Yoxlama nəticəsində beş nəfərin saxlandığı bildirilir.

İlkin məlumata görə, saxlanılan şəxslərin deportasiya olunacaqları gözlənilir.

Qarabağda itkin düşən separatçıların sayı açıqlandı

Ermənistanın İstintaq Komitəsi Azərbaycan Ordusunun Qarabağda həyata keçirdiyi 19-20 sentyabr tarixli antiterror tədbirləri zamanı itkin düşənlərin sayını açıqlayıb.

Ermənistan KİV-i xəbər verir ki, İstintaq Komitəsinin məlumatına görə, antiterror tədbirlərindən sonra təxminən 30 hərbi və 12 mülki şəxs itkin düşmüş hesab olunur.

Xatırladaq ki, bundan əvvəl açıqlanan məlumatda antiterror tədbirləri nəticəsində 200-dən çox separatçı hərbiçinin öldüyü bildirilmişdi.

Oktabrın 1-dən qüvvəyə minən yeni qaydalara əsasən, Azərbaycanca icazəsiz tikilən obyektlərin su təchizatı və kanalizasiya şəbəkəsinə, elektrik şəbəkəsinə və qaz şəbəkəsinə qanunsuz qoşulması ilə bağlı cəzalar sərtləşdirilib. Ekspertlər hesab edir ki, yeni dəyişikliklər əmlakın, torpağın qiymətinin bahalaşmasına səbəb olacaq.

vericiliyin tələbinə tam olaraq uyğun olan tikililər üçün mümkün olacaq. Hansı tikililərin, fərdi yaşayış evlərinin sənədləri qaydasında deyilsə, onlar işıq, qaz sayğacı, su çəni qoya bilməyəcəklər. Belə qaydalar vətəndaşları tədricən sövq edəcək ki, sənədli torpaq sahələrində ev tiksinlər. Bu isə təbii ki, qiymətin artımına təsir göstərən amildir. Yeni sənədli torpaq sahələrinə tələb artacaq və nəticə etibarilə torpaq sahələri

üçün, məskunlaşmaq, miqrasiya, hansı ərazidə məskunluq yüksəkdirsə, orada torpaq baha olur. Eləcə də hansı ərazidə ki intensiv tikinti çox aparılır, orada təbii ki, torpaq baha olur. Hansı ərazi məhsuldarlırsa, orada torpaq baha olur. Hansı ərazidə yeni salınan infrastruktur - qaz, su, işıq, kommunal xətlərdir, orada torpaq baha olur. Bunlar əvvəldə dediyim kimi, əsas deyil, dolayı faktorlardır".

Daşınmaz əmlak üzrə

ya xud heç bir sənədi olmayan torpaq sahələrinə və fərdi həyət evlərinə maraq göstərməsinlər. Bu sahədə uzun illərdir ki, çıxarışların verilməsi prosesi dayansa da, lakin tikinti işləri hələ də davam edir. Bu gün artıq Bakı şəhəri birbaşa fərdi həyət evləri üzərindən Sumqayıt şəhəri ilə birləşib və sənədsiz ərazilərdə tikinti işləri hələ də davam edir. Düşünürəm ki, sənədsiz evlərin sənədləşdirilməsinə start verilsə və digər təyinatı yaşa-

Bakı mötəbər tədbirə ev sahibliyi edəcək

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Məskunlaşma Proqramı arasında "2023-cü il üzrə Ümumdünya Məskunlaşma Günü'nün Beynəlxalq Səviyyədə Qeyd Edilməsi" tədbirinin Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhərində keçirilməsi və ev sahibliyi məsələlərinə dair Saziş" təsdiq edilib.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Fərman imzalayıb.

Fərmana əsasən, "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Məskunlaşma Proqramı arasında "2023-cü il üzrə Ümumdünya Məskunlaşma Günü'nün Beynəlxalq Səviyyədə Qeyd Edilməsi" tədbirinin Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhərində keçirilməsi və ev sahibliyi məsələlərinə dair Saziş" təsdiq edilib.

Bu Fərmanın 1-ci hissəsində göstərilən Saziş qüvvəyə mindikdən sonra Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi onun müddəalarının həyata keçirilməsini təmin etməli, Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi Sazişin qüvvəyə minməsi üçün zəruri olan dövlətdaxili prosedurların yerinə yetirildiyi barədə Birləşmiş Millətlər Təşkilatına bildiriş göndərməlidir.

Talıbovlara məxsus olmuş restoran məhkəməyə verildi

"Nəqşicahan Holding" LTD Şirkətlər Qrupuna daxil olan "Batabat" restoranı MMC və "Nəqşicahan Qrup Şirkətləri İttifaqı" MMC məhkəməyə verilib.

İqtisadiyyat.az-ın məlumatına görə, bununla bağlı Naxçıvan Muxtar Respublikasının (NMR) Kommersiya Məhkəməsinə müraciət olunub.

Sözügədən şirkətlərə maddi ziyanın ödənilməsi tələbi irəli sürülüb.

İş icraata götürülüb və noyabrın 6-da hakim Elşən Salmanovun sədrliyi ilə araşdırılacaq.

Qeyd edək ki, "Nəqşicahan Holding" in əvvəlki sahibi NMR Ali Məclisinin sabiq sədri Vəlif Talıbovun oğlu Seymur Talıbov olub. Bir müddət əvvəl holdinqin yerləşdiyi bina "Himal Holding"ə satılıb.

Bu ilin avqust ayında isə "Nəqşicahan Group Şirkətlər İttifaqı" "Saat Meydanı" MMC-yə qoşulması şəklində yenidən təşkil olunub və həmin şirkətin hüquqi varisidir.

Həbsdəki sabiq icra başçısı şikayətini geri götürdü

İmişlinin həbsdə olan sabiq icra başçısı Vilyam Hacıyev barəsində olan məhkəmə hökmü ilə bağlı verdiyi kasasiya şikayətini geri götürüb. APA xəbər verir ki, oktyabrın 30-da Ali Məhkəmədə hakim Şahin Yusifovun sədrliyi ilə kasasiya şikayəti üzrə məhkəmə prosesi keçirilməli idi. Ancaq təqsirləndirilən şəxs Vilyam Hacıyevin kasasiya şikayətini geri götürdüyü məlum olub.

Xatırladaq ki, Vilyam Hacıyev Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən həbs edilib. O, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə, mənimsəmə, rüşvət alma və vəzifə saxtakarlığında təqsirli bilinərək 12 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Hökmə əsasən, onun yaxınlarının adına rəsmiləşdirilmiş 5 milyon manat dəyərində əmlak da müsadirə edilib.

Bakıda torpaq qızıla dönür - qiymət artımının ilginə səbəbləri

Ekspertlər hesab edir ki, daşınmaz əmlak sahəsi qeyri-neft sektoru kimi böyük gəlirlər gətirəcək

Qeyd etmək yerinə düşər ki, Cinayət Məcəlləsinə edilən dəyişikliyə əsasən, tələblərin pozulmasına görə təbii qaz, su, kanalizasiya, elektrik və ya istilik enerjisi təchizatı müəssisələrinin vəzifəli şəxslərinin məsuliyyəti də nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə əsasən tikintisinə icazə tələb olunan, lakin belə icazə alınmadan inşa edilmiş və ya tikilməkdə olan, habelə barəsində məlumatlandırma icraatı tətbiq olunan, lakin tikinti işlərinin başlanmasına həmin məəcəllənin 80.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş əsas olmadan inşa edilmiş və ya tikilməkdə olan tikinti obyektlərinin qaz qurğularının qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşulması qadağan edilir.

Eyni zamanda "Elektroenergetika haqqında" cari ilin may ayının 19-da təsdiq olunmuş yeni qanuna əsasən, elektrik enerjisi ilə təchiz edilməsi nəzərdə tutulan tikinti obyektlərinin elektrik şəbəkəsinə qoşulması ilə əlaqədar layihənin hazırlanmasına əsas verən, elektrik enerjisinin verilməsi ilə bağlı mühəndis-texniki parametrləri özündə əks etdirən texniki sənəd tələb olunur.

"Torpaq bazarında qiymət artımı davam edəcək, hətta bir az da bahalaşacaq". Bunu əmlak məsələləri üzrə ekspert Ramil Osmanlı deyib. O qeyd edib ki, tikinti şərtləri ağırlaşdırılıb, o cümlədən fərdi yaşayış evlərinin tikintisi ilə bağlı şərtlər sərtləşdirilib. ("Trend")

"Oktyabr ayının 1-dən kommunal istiqamətdə qanunvericiliklə bağlı ciddi dəyişiklik oldu. Məsələn, işıq, qaz, su şəbəkələrinə qoşulmaq yalnız sənədləri qanun-

nin qiyməti bahalaşacaq. Bu, eyni zamanda sənədləri qaydasında olan fərdi yaşayış evlərinin də qiyməti artacaq". Bahalaşma səbəbi qanunvericiliyə edilən dəyişikliklə bağlıdır? Yoxsa başqa faktorlar da var?

Daşınmaz əmlak üzrə ekspert Nüsrət İbrahimov mövzu ilə bağlı "Yeni Məsəvat"a dedi ki, qiymətlərin artmasının bu dəyişikliklə əlaqəsi yoxdur: "Düşünürəm ki, bununla əlaqəli olar. Zaman keçdikcə yer üzündə əhali sayı artır. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda il ərzində əhali sayı artır. Təkcə Azərbaycanla il ərzində əhali sayı bir faiz artır, amma torpaq sahəsi artmır. Ona görə adam başına düşən torpaq sahəsi zaman-zaman azalır. Həm ölkədə, həm regionda, həm də dünyada belədir. Təbii ki, zaman keçdikcə torpaq sahəsində qiymət də artır. Adam başına düşən torpaq sahəsi azaldıqca bir məhdudiyyət hiss edilir. Yeni qitlik hiss olunur. Bu da torpaqların qiymətinin artımına gətirib çıxarır. Əsas ana xətt bax, budur. Zaman-zaman adambaşına düşən torpaq sahəsinin azalmasıdır. Təbii ki, digər faktorlar da dolayı yolla təsir edir. Məsələn,

ekspert Elnur Fərzəliyev də mövzu ilə bağlı "Yeni Məsəvat"a fikirlərini bildirdi. O dedi ki, hazırda Bakıda və Abşeron ərazisində yüz minlərlə çıxarış ala bilməyən əmlak var: "Bunlar yaşayış məntəqələri, fərdi həyət evləri və qeyri-yasayış yerlərindən ibarətdir. Artıq sənədi olmayan qeyri-yasayış obyektlərinə çıxarış verilməsinə start verilib. Lakin fərdi həyət evlərində məsələ hələ də aktual olaraq qalır. Çıxarış olmayan həyət evlərinin bir hissəsi sovet dövründən qalıb, digər bir hissəsi isə müstəqillik qazandıqımız bu günə qədər hələ də artan xətt üzrə davam edir. Oktyabr ayının 1-dən çıxarışsız fərdi həyət evlərində, torpaq sahələrinə qaz, su, işıq-kommunikasiya xətlərinin çəkilməsinə qadağa qoyulub. Qadağaya əsas səbəb çıxarış olmayan hansısa bir əmlakın ünvanı, dəqiq koordinatları olmamasıdır. Mülkiyyət hüququ tanınmadığına görə ünvan üzrə həmin əraziyə kommunikasiya xətlərinin çəkilməsi qanunla qadağandır. O baxımdan, sənədsiz həyət evlərinin tikintisinə qarşısının alınması üçün atılmış bir addımdır ki, vətəndaşlar artıq çıxarış olmayan,

yiş məntəqələri olmayan ərazilərlə bağlı gələcəkdə təyinat dəyişikliyi baş verə bilər ki, bununla da rahat şəkildə o ərazilərdə fərdi binaların inşası həyata keçirilə bilər. Təəssüflər olsun ki, uzun illərdir kənd təsərrüfatı və digər təyinatlı torpaqlar üzərində böyük qəsəbələr, kəndlər, yaşayış massivləri salınsa da, bu günə qədər onların təyinat dəyişikliyi ilə bağlı ciddi bir addım atılmayıb. Əgər bu addım atılsa, vətəndaşların mülkiyyət hüquqları bərpa olunmuş olar, çıxarışları verilər. Digər tərəfdən isə bu sahədə dövlətin böyük itkiləri var ki, həmin itkilər qarşılanar. Yeni çıxarışlı əmlaklar torpaq və əmlak vergisi ödəyir, sığortalana bilər, onların alqı-satqısı zamanı ümumi sahəyə, hər kvadrata görə dövlətə vergi ödənilir. Dövlətin digər gəlirli sahələri var ki, sırf çıxarışların olmaması səbəbindən dövlət büdcəsi bu gəlirlərdən məhrum olur. Əgər bu prosesə başlanılsa, yaxın gələcəkdə daşınmaz əmlak sahəsi də qeyri-neft sektoru kimi ölkəyə həm vergilərdən, həm də digər sahələrdən böyük gəlirlər gətirə bilər".

□ **Afaq MİRAYIQ, "Yeni Məsəvat"**

“Azərbaycanla sülhün bərqərar olmasına və münasibətlərin nizamlanmasına töhfə verə biləcək üç əsas prinsip razılaşdırılıb”. “Yeni Müsavat” bildirir ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan oktyabrın 30-da parlamentin daimi komissiyalarının birgə iclasında 2024-cü il dövlət büdcəsi layihəsinin müzakirəsi zamanı belə deyib.

Onun sözlərinə görə, tərəflər bu prinsiplərə əməl etsələr, sülh müqaviləsinin imzalanması reallaşacaq. “Birinci prinsip ondan ibarətdir ki, Ermənistan və Azərbaycan bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanımalıdır. Ermənistan Respublikasının ərazisinin 29,8 min kvadratmetr, Azərbaycanın isə 86,600 kv. km olduğunu qəbul edərək”, - Paşinyan bildirib. Onun sözlərinə görə, ikinci prinsip ondan ibarətdir ki, Almatı Bəyannaməsi dövlət sərhədinin delimitasiyası və gələcək demarkasiyası üçün əsas olmalıdır. Üçüncü prinsip bütün regional kommunikasiyaların açılmasıdır. Baş nazirin fikrincə, bu, suverenliyə, yurisdiksiyaya və qanunvericiliyə qarşılıqlı hörmət prinsipləri əsasında baş verməlidir.

Yada salmaq ki, Azərbaycan hələ ötən ilin martında Ermənistanla münasibətlərin normalaşdırılması üçün rəsmi İrəvana 5 baza prinsipini təklif edib. Burada iki dövlət arasında münasibətlərin normalaşması üçün aşağıdakı beş baza prinsipləri əks olunub:

- *Dövlətlərin bir-birlərinin suverenliyi, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq sərhədlərinin toxunulmazlığı və siyasi müstəqilliyini qarşılıqlı şəkildə tanıması;*

- *Dövlətlərin bir-birlərinə qarşı ərazi iddialarının olmasının qarşılıqlı təsdiqi və gələcəkdə belə bir iddianın qaldırılmayacağına dair hüquqi öhdəliyin götürülməsi;*

- *Dövlətlərarası münasibətlərdə bir-birlərinin təhlükəsizliyinə hədə törətməkdən, siyasi müstəqillik və ərazi bütövlüyünə qarşı hədə və gücdən istifadə etməkdən, habelə BMT Nizamnaməsinin məqsədlərinə uyğun olmayan digər hallardan çəkinmək;*

- *Dövlət sərhədinin delimitasiyası və demarkasiyası, diplomatik münasibətlərin qurulması;*

- *Nəqliyyat və kommunikasiyaların açılışı, digər müvafiq kommunikasiyaların qurulması və qarşılıqlı maraq doğuran digər sahələrdə əməkdaşlığın qurulması.*

Paşinyanın sadaladığı prinsip sırasında isə bu iki bənd yoxdur:

- *Dövlətlərin bir-birlərinə qarşı ərazi iddialarının olmasının qarşılıqlı təsdiqi və gələcəkdə belə bir iddianın qaldırılmayacağına dair hüquqi öhdəliyin götürülməsi;*

- *Dövlətlərarası münasibətlərdə bir-birlərinin təhlükəsizliyinə hədə törətmək*

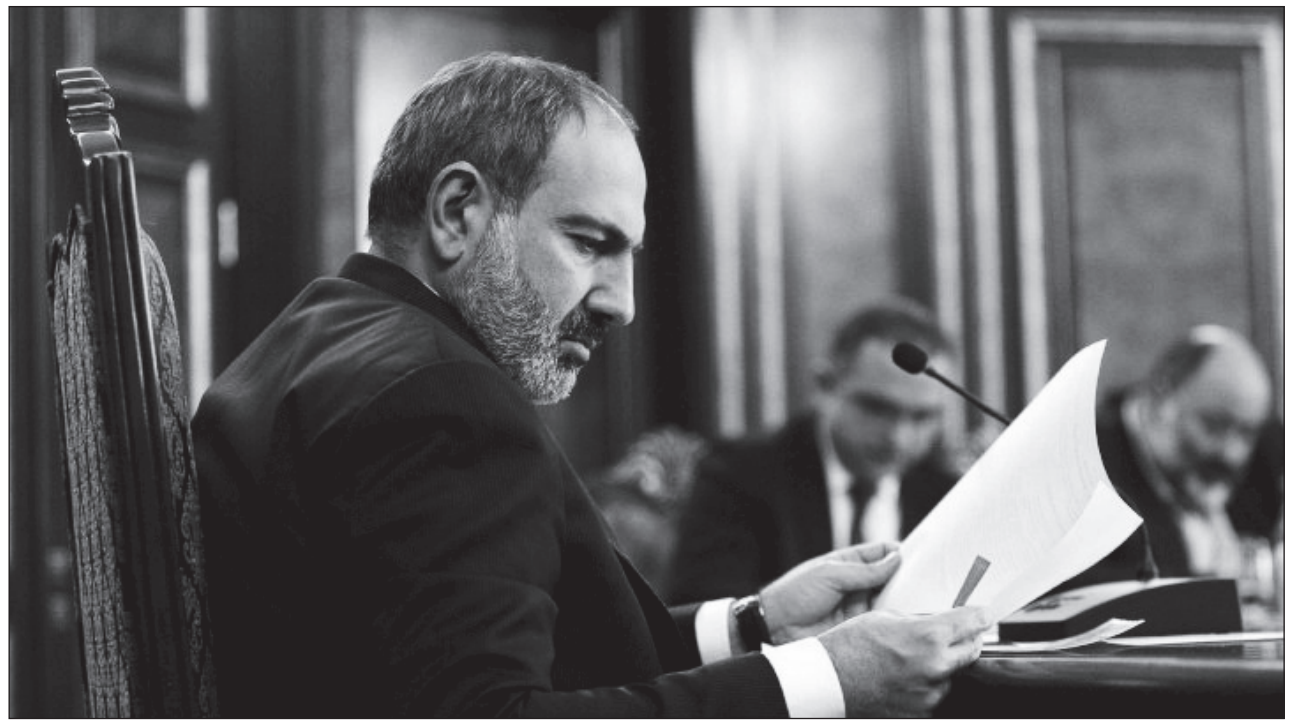
Paşinyan sülh üçün 5 maddənin ikisini “yedi” - bəs o mühüm bəndlər?

Ermənistan Azərbaycanla sülh müqaviləsinin bağlanmasını öz şərtləri daxilində görür, İrəvan üç şərti irəli sürməklə sazişin tez bağlanmasında maraqlı deyil - ekspertlərin fərqli qənaəti...

dən, siyasi müstəqillik və ərazi bütövlüyünə qarşı hədə və gücdən istifadə etməkdən, habelə BMT Nizamnaməsinin məqsədlərinə uyğun olmayan digər hallardan çəkinmək.

Maraqlıdır, əgər Paşinyanın dediyi kimi, təklif etdiyi üç prinsipə bağlı razılaşma əldə edilibsə, digər iki mühüm bəndlərlə bağlı hansı problemlər var? Əgər dövlətlər bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanıyrsa, “dövlətlərin bir-birlərinə qarşı ərazi iddialarının olmamasının qarşılıqlı təsdiqi və gələcəkdə belə bir iddianın qaldırılmayacağına dair hüquqi öhdəliyin götürülməsi” prinsipində niyə razılıq əldə edilməsin və ya niyə Ermənistanın baş naziri bunu “yaddan çıxarsın”? Daha bir maraqlı məqam - Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan 2024-cü ildə Ermənistanın müdafiə büdcəsinin 309 milyard dram (772 milyon dollar) artırılacağını bəyan edib. “Müdafiə büdcəsinin 309 milyard dram artımını xüsusilə qeyd etmək istərdim. Bu, 2018-ci ilin müdafiə büdcəsindən 125% çoxdur. Orduda islahatların aparılması bizim üçün vacibdir. Eyni zamanda qeyd etmək istərdim ki, müdafiə büdcəsinin artırılması bizim elan etdiyimiz “sülh gündəliyi”nə zidd deyil”, - deyər Paşinyan bildirib.

Böyük Azərbaycan Partiyasının (BAP) sədri Elşad Musayevin “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Ermənistan hökumətinin başçısı Azərbaycanın irəli sürdüyü 5 prinsipin yalnız üçünü sadalayır, digərlərini isə yada salmır və bu da təsədüfi deyil. Partiya sədrinin fikrincə, Paşinyan hakimiyyəti sülh sazişi imzalamağa hazır deyil: “Əvvəla, heç üç prinsipə bağlı da addım atılmayıb. Görünür, Nikol sülh müqaviləsi istiqamətində addım ata bilmir. Bu da onun qərsiz olması ilə əlaqədardır. Məncə, Paşinyan və arxasında dayanan qüvvələr sülh müqaviləsinə hazır deyil. Eyni zamanda sülh sənədinin imzalanmasının daxilə tələtəlməyə səbəb olacağını hesablayır. Buna görə addım atmağa cəhd etmir. Bu baxımdan, ilin sonuna qədər sülh müqaviləsinin bağlanacağını

istisna edirəm. Baxmayaraq ki, ilin axırına qədər sülh müqaviləsi bağlanmasına hazır olduğunu bəyan etmişdi, amma hazırda Brüssel danışıqlarında qeyri-müəyyənlikdir, Rusiyanın vasitəçiliyi ilə də görüşlər keçirilmir, o halda sənədə qol çəkilməsi gələn ilə qalacaq”.

Politoloq Elxan Şahinoglunun sözlərinə görə, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan oktyabrın 30-da parlamentin iclasında Azərbaycanla sülh sazişinin imzalanmasına, Türkiyə ilə sərhədlərin açılmasına və bölgə ölkələri arasında kommunikasiya xətlərinin işə düşəcəyinə inandığına dair fikirlər səsləndirib: “Azərbaycan və Türkiyənin də istəyi Paşinyanın dediklərini reallığa çevirməsidir. Əslində Nikol Paşinyana dediklərini reallığa çevirmək üçün heç nə mane olmur. Qarabağ zəif müxalifət də təhlükə deyil. Bütövlükdə mexanizm işə düşüb, bu il olmasa da, gələn il ərzində Paşinyanın sadaladığı məsələlərin həlli ehtimalı yüksəkdir”.

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadənin bildirdiyinə görə, belə görünür ki, Ermənistan Azərbaycanla sülh müqaviləsinin bağlanmasını öz şərtləri daxilində görür: “Paşinyanın Azərbaycanın da üzərində dayandığı üç şərti parlamentdə səsləndirməsi, heç də o demək deyil ki, sülh mü-

qaviləsinin tez bağlanmasında maraqlıdır. Paşinyanın məntiqinə görə, Azərbaycan “Ermənistan ərazisindən” gəri çəkilməlidir. Kommunikasiya və nəqliyyat yollarının açılması isə Ermənistanın tam nəzarətində olmalıdır. Ermənistan hakimiyyəti nə qədər bu mövqeyində qalacaqsə, sülh olmayacaq”.

Siyasi ekspert Fuad Əliyev hesab edir ki, “unudulan” iki bənd mahiyyətçə ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınmasından sonra öz həllini tapmış ola bilər: “Amma işimizi möhkəm tutmaq üçün həmin müddəaları sülh mətninə salmaq vacibdir. Əslində İrəvan erməni cəmiyyətini mərhələli şəkildə sülhə hazırlayır. Paşinyan çıxışında 86,600 kv. km deyəndə erməni xalqını tərpətmir. Deməli, erməni ictimaiyyəti bütün Qarabağın Azərbaycana aid olması, “Dağlıq Qarabağ”ın keçmişdə qalması ilə banşyib. Həmin Paşinyandır ki, “Qarabağ Ermənistanıdır” demişdi, indi isə tam tərsini xalqına həzm etdirir. O cəhətdən sülh müqaviləsinin də gec-tez imzalanacağına inanıram. Çünki Paşinyan sülh olmadan nəqliyyat kommunikasiyalarının blokadadan çıxmayacağını dərk edir. Türkiyə və Azərbaycanla yolların açılmasından danışmaqla ictimai rəyi buna hazırlayır”.

Ekspert həmin iki mühüm bəndi sülh mətninə salmağın çətin olmayacağını düşünür: “Əsas məsələ sülh mətnini razılaşdırmaq

üçün danışıqların aparılmasıdır. Rusiya lideri Bışekdə tərəfləri Moskvaya dəvət etdi. Dedi ki, delimitasiya texniki işdir, 5 metr o yana, 10 metr bu yana... Yeni Putin demək istədi ki, əsas sülh sazişini bağlamaqdır, qalan işlər düzələcək.

Bunun üçün Makron Paşinyanın yaxasından düşməlidir, Fransadan Ermənistanı xeyir gəlməyəcək. Gəlib Moskvada danışıqlar aparıb tarixi sülh sənədinə imza ata bilərlər”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Qarabağdan gedən ermənilər silahlarını da aparıb - İrəvan təlaşda

Ermənistan Daxili İşlər Nazirliyi (DİN) Qarabağdan könüllü çıxıb ölkəyə gələnlərin silah-sursatı təhvil vermələrini tələb edib.

Nazirliyin məlumatına əsasən, bu addım onları məsuliyyətdən azad edəcək.

Qeyd edək ki, bir qədər əvvəl Ermənistan daxili işlər naziri Vahe Qazaryan Qarabağdan gələnlərin gətirdikləri silahları təhvil verməyə çağırış edib. Nazir parlamentdə bəyan edib ki, Qarabağdan müəyyən miqdarda silah və sursat daşınmasına dair sübutlar var: “Artıq onları könüllü təslim etmələri halları da var. Hüquq-mühafizə orqanları izahat işləri aparır”.

1920-ci ilə qədər Xankəndidə bir erməni də yaşamayıb

İşğal dövründə 2 645 tarixi mədəniyyət abidəmiz erməni vandallığına məruz qalıb. Daha çox islam dövrü abidələrimiz ermənilər tərəfindən birmənalı olaraq dağıdılıb. Alban dövrünə aid tarixi abidələrimizi isə məhv edib saxtalaşdırmaq istəyiblər.

“Tarix və Mədəniyyət Abidələrini Müdafiə Təşkilatı” İB-in sədri Faiq İsmayilov “İTV- xəbər”ə bildirib ki, 1920-ci ilə qədər Xankəndi şəhərində bir nəfər də olsun erməni yaşamayıb: “Xankəndi şəhərinin özündə 37 məhəllə olmuşdu, bu məhəllələrin 15-i əsas məhəllə sayılırdı. 15 məhəllənin hər birində Şuşa şəhərindəki kimi, məhəllə məscidləri vardı. Təkcə Xankəndi şəhərində 17-dən çox türbəmiz olub. Faktiki olaraq onlardan biri də bu günə qalmayıb, ermənilər tərəfindən dağıdılıb.

Ümumilikdə götürəndə Xankəndi şəhərində 80-dən çox tarix-mədəniyyət abidəmiz var”.

Ermənilər ərazilərimizdə qeyri-qanuni arxeoloji qazıntıları aparmaqla sanki “xəzinə” axtarıblar.

Qərb təsisatları (Avropa Birliyi, Avropa Parlament-i) və ermənipərəst Fransa Qarabağı öz xoşu ilə tərk edən erməni sakinlərinin bölgəyə “qeyd-şərtsiz” qayıdışını gündəmdə saxlamağa davam edirlər. Əksər analitiklər bunu bəzi Qərb dairələrinin Azərbaycanı təzyiq niyyəti kimi dəyəndirirlər.

şirlər. Azərbaycan həmişə bütün platformalarda danışıqlara hazır olub, amma hazırda Ermənistanın gündəliyinin qoyulduğu Qərb masası məqbul deyil.

Ermənilərin Xankəndi və ətraf bölgələrdəki ev-əşiyinə qayıtması mövzusunda danışan Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin müəllimi Polad

irəli sürəcək? Qərb təsisatları bizə görə bunu edərlərmi?

Bu arada, Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi Azərbaycanın Qarabağı iqtisadi regionunda qalan ermənilərə humanitar yardım edir. “RIA Novosti”yə BQXK-nın əməliyyat departamentinin direktoru Martin Şupp deyib. O qeyd edib ki, bəzilərinin tibbi yardımına, bəzilərinin

hökuməti rəsmi çağırış etmir, bilir ki, qərbi azərbaycanlıların qayıdışı ilə bağlı adekvat cavab alacaq. Ümumiyyətlə, birtərəfli çağırışlar, bir etnik qrupun hüquqlarını təmin etmədən digəri haqda təkliflər irəli sürmək beynəlxalq hüquqa uyğun deyil. Bəs yaxşı, Ermənistan hansı təkliflər verir, Zəngəzurda qayıdışa görə təhlükəsizliyi təmin edərlərmi, şərait yaradılıbmı...”

Qərbin Qarabağa “qeyd-şərtsiz” qaytarmaq istədiyi “bomba”lar...

Avropa təsisatları və Fransa Qarabağı öz xoşu ilə tərk edən ermənilərin vətəndaşlığımızı qəbul etmədən Xankəndinə qayıdıb yaşamalarını tələb edir; əslində separatizmin dirildilməsi niyyəti var - həmin Qərb dövlətləri Zəngəzura bu şəkildə qayıdışla bağlı İrəvana çağırış edərlərmi?

Siyasi təhlilçi Asif Nərimanlı AYNA-ya deyib ki, bu məsələ Qərb dairələri üçün Bakıya qarşı təzyiq alətlərindən biridir və əsas diqqətçəkən məqam onların “qeyd-şərtsiz” tələbidir. Onun sözlərinə görə, ermənilərin “qeyd-şərtsiz qayıtması”nı istəyən dairələr onların kütləvi çıxışında maraqlı idi, məhz buna nail olduqdan sonra indi siyasi rıçaq olaraq istifadə etməkdədirlər: “Burada “qeyd-şərtsiz qayıtmaq” dedikdə əslində erməni separatizminin Qarabağa qaytarılması niyyəti aydın görünür. Çünki qayıdacaq ermənilər Laçın postunda vətəndaşlıq verilərək qəbul ediləcəklər. Qərb dairələri isə “qeyd-şərtsiz” tələbi ilə demək istəyir ki, Bakı ermənilərə vətəndaşlıq vermək hüququndan istifadə etməməlidir, yaxud seçimi onların özlərinə buraxmalıdır. Yeni vətəndaşlığı qəbul etmək istəməyən ermənilər heç bir problem olmadan qayıdıb Qarabağda yaşamalıdırlar. Belə absurd tələb olarmı? Həmin Qərb dövlətləri özlərinə bunu rəva bilərlərmi? Azərbaycan isə ermənilərin integrasiya şərtləri çərçivəsində qayıda biləcəyini bəyan edir. Çünki bu şərtlərlə ermənilər qayıdarsa, hələ də əllərində saxladıkları “erməni separatizmi” kartından imtina etmiş olacaqlar. “Qeyd-şərtsiz” tələbi ilə ermənilərin qayıtmasını mümkün edərək Azərbaycanı qarşı təzyiq alətini davamlı əllərində saxlayırlar”. Təhlilçiyə görə, bu təzyiqin əsas məqsədi də Cənubi Qafqazda güc balansını xeyirlərinə dəyişməkdir. Bölgədəki siyasi mübarizənin nəticəsi sülh danışıqlarının keçiriləcəyi masada müəyyən ediləcək. Bakıya təzyiq etməklə də Azərbaycanın Qərb masasını gəlişini təmin etməyə çalışırlar.

Mehdiyev bildirib ki, beynəlxalq hüquqla Azərbaycan Respublikasının tərkib hissəsi kimi tanınan ərazisində Azərbaycan dövlətinin iradəsindən kənar ermənilərin məskunlaşması, idarə olunması və hər hansı hüquqlar əldə etməsi beynəlxalq və milli qanunvericiliyə zidd olub: “Digər tərəfdən, işğal dövrü ərzində Azərbaycan Respublikasının qanunları həmin ərazidə tətbiq edilməyib və ərazi Azərbaycan hakimiyyətinin yurisdiksiyasından kənarda qalıb. Nəticədə həmin ərazidə yaşayan erməni əsilli əhəlinin vətəndaşlıq məsələləri və əmlak hüquq münasibətləri qanunvericiliyə uyğun olaraq tənzimlənməmiş qalıb”. Onun sözlərinə görə, ermənilərin Xankəndidə əmlakla bağlı qaldıracağı heç bir iddianın perspektivi yoxdur. Yeni erməniləri Qarabağa “qeyd-şərtsiz” qaytarmaq istəyən Avropa təşkilatları bu hüquqi aspektləri gözərd etməməlidirlər. Həmçinin Azərbaycan onların dönüşü ilə qərbi azərbaycanlıların da Zəngəzurda qayıdışını sinxron şəkildə görür. Bəs bu qayıdış üçün qeyd-şərtsiz tələbini kim

nin isə yeməyə və suya ehtiyacı var: “BQXK dərmanla təmin edir, yaxınları ilə əlaqə yaratmağa və tibbi nəqliyyatın əldə edilməsinə yardım göstərir”. BQXK-nın Azərbaycan hakimiyyət orqanları ilə əməkdaşlıq edib-etməməsi ilə bağlı suala cavabında o bildirib ki, təşkilat işlədiyi yerdə ehtiyacı olanlara kömək etmək üçün bütün aidiyyəti orqanlarla qarşılıqlı əlaqədə olur.

Sabiq xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarovun “Yeni Müsavat”a dediyinə görə, beynəlxalq təşkilatların Azərbaycana hər hansı şərt qoymaq ixtiyarı yoxdur. Sabiq XİN rəhbəri hesab edir ki, ermənilərin qayıdışı Azərbaycan qanunları çərçivəsində olmalıdır. “Eynilə qərbi azərbaycanlıların qayıdışı üçün çağırış etməlidirlər. Bu məsələ birtərəfli ola bilməz axı?! Yeni bir qətnamənin, bəyanatın məntiqi olmalıdır, hər şey qarşılıqlı olmalıdır”, - deyə T.Zülfüqarov belə dəyərləndirir. Onun fikrincə, Avropa təşkilatlarının bu çağırışlarını təzyiq kimi qiymətləndirməyə deyməz: “Bu təsisatlar mənasız bəyanatlar verirlər. Üstəlik, Ermənistandan Qarabağa yenidən qayıdışla bağlı təkliflər səslənmir. Ermənistan

“Bəs Bakı ermənilərin qayıdışını istəyirmi” sualına politoloqun izahı belədir: “Azərbaycan sülhün bərqərar olmasını istəyir və qarşılıqlı müsbət addımların atılmasına dəstək verəcək. Ermənistan təhlükəsizliyi təmin etsə, ermənilər qayıdardılar, biz də adekvat addım ata bilərik. Hər şey İrəvandan asılıdır. Bu məsələlərdə Azərbaycan hakimiyyətinin mövqeyi sadədir - qanun əsasında addım atılacaq. Onların mülkiyyət hüquqları da Azərbaycan qanunları çərçivəsində tanınmalıdır. ASAN Xidmətə müraciət edəcəklər, baxılacaq. Yoxsa ki, qeyd-şərtsiz qayıdış tələbi... Necə yeni qeyd-şərtsiz? Məgər mən Amerikaya qeyd-şərtsiz gedə bilərəm? Niyə ermənilər belə hesab edirlər ki, onlara xüsusi imkanlar tanımaq lazımdır. Nəyə əsasən? Kiməsə iddialıdırsa, gəlsin, müvafiq orqanlar onun mülkiyyət məsələsinə baxsın. Hətta heç gəlməsin, onlayn müraciət etsin. Axı niyə xüsusi şərait yaradılmalıdır? Mənə xüsusi şərait yaradılır ki, Qarabağ ermənisinə də yaradılsın?!”

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Antiterror tədbirləri zamanı nə qədər erməni ölüb?

Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin dərc etdiyi məlumata əsasən, Azərbaycan Ordusunun sentyabrın 19-20-də Qarabağda həyata keçirdiyi antiterror tədbirləri nəticəsində erməni tərəfi 200-dən çox itki verib. Rəsmi İrəvan 231 hərbi və 80 mülki şəxs olmaqla, 300-dən çox erməninin yaralandığını bildirib.

İddia olunub ki, Qarabağdan Ermənistanı gedən yolda 64 nəfər ölüb.

Məlumatı Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ani Badalyan özünün X mikrobloqunda yazıb.

Rəqəmlərdən də görünür ki, Ermənistan yenə də yalan statistika yayıb. Ermənilər Qarabağdan gedəndə niyə yolda ölsünlər ki? Hər halda, köçdə Laçın postunu keçəndə bir ermənin də burnunun qanamadığı faktıdır.

Seçkidə Putinin ilk rəqibi bəlli oldu

Moskva vilayətinin deputatı Boris Nadejдин gələn il “Vətəndaş təşəbbüsü” partiyasından prezidentliyə namizədliyini irəli sürəcək. Bu barədə onun özü “RIA Novosti”yə bildirib.

Nadejдин deyib ki, onun proqramı ölkəni hara aparmalı olduğu barədə partiyanın fikrinə uyğundur. “Vətəndaş təşəbbüsü” partiyasının siyasi şurasına namizədliyimi irəli sürmək üçün müraciət etmişəm. Partiyanın lideri Andrey Neçayev xahişimi qəbul edib və namizədliyimi təsdiqləyib”.

B.Nadejдин 2024-cü ildə keçiriləcək prezident seçkilərinə Rusiyanı Avropanın əsas ölkəsi etmək ideyası ilə gedəcəyini bildirib.

Rusiyadan Bakıya gətirilən Həbib Kaltayev kimdir?

Beynəlxalq axtarışa verilmiş 4 şəxsin Rusiyadan ölkəmizə ekstradisiyası təmin edilib. Bu barədə Baş Prokurorluğun Mətbuat Xidməti məlumat yayıb.

Həbib Kaltayevin dini məzhəbləri yaymaq və dini ayinlərin icrası adı altında Azərbaycan Respublikasının hüddullarından kənarda aparılan silahlı münəqişələrdə, eləcə də bu məqsədlə keçirilən döyüş təlimlərində iştirak etmə, Məhərrəm Miriyevin xuliqanlıq, Rəşad Tağıyev və Cəmşid Bədirzadənin isə xeyli miqdarda ziyan vurmaqla dələduzluq cinayətini törətmələrinə əsaslı şübhələr müəyyən edildiyindən, barələrində təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb etmə haqqında qərar qəbul edilib və onlar istintaqdan qayıb gizləndikləri üçün beynəlxalq axtarışa veriliblər.

Yuxarıda adları göstərilən şəxslər Rusiya Federasiyası ərazisində saxlanılaraq 30.10.2023-cü il tarixdə Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar Xidmətinin xüsusi konvoyunun müşayiəti ilə Azərbaycana gətirilib.

O ktyabrın 31-də Milli Məclisdə Regional məsələlər komitəsinin təşkilatçılığı ilə “Qərbi Azərbaycan toponimləri: tarixin təhrif olunmasından ədalətin bərpa edilməsinədək” mövzusunda ictimai dinləmə keçirilib.

Toplantıda AMEA-nın prezidenti, Milli Məclis yanında Toponimiya Komissiyasının sədri, akademik İsa Həbibbəyli, Qərbi Azərbaycan İcmasının İdarə Heyətinin sədri, Milli Məclisin deputatı, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Əziz Ələkbərov və digər qonaqlar iştirak edib.

Qərbi Azərbaycan icmasının İdarə Heyətinin sədri Əziz Ələkbərli deyib ki, son 200 ildə ermənilər etnik təmizləmə aparıblar: “Ermənilər Azərbaycan və türk mənşəli toponimlərə münasibətdə həmişə qərəzli mövqe tutublar. Qərbi Azərbaycanda - indiki Ermənistan da türk mənşəli toponimlərin uzun illər boyu dəyişdirilib erməniləşdirilməsi faktlarla sübut olunub. Ermənilər bu torpaqlarda azərbaycanlıların izlərini silməyi qarşıya məqsəd kimi qoymuşdular”.

İcma sədri bildirib ki, Ermənistan SSR-in verdiyi fərmanla 1978-ci il yanvarın 25-də 93 yaşayış məntəqəsinin adı dəyişdirilib. Ermənilər Qərbi Azərbaycanla bağlı dəyişə bildiklərini dəyişiblər, edə bilmədiklərini isə yer üzündən siliblər: “Rəcəb Paşa məscidini Fransızlar kilsəsinə çeviriblər. Həmçinin digər məscidlərimiz də dağıdılıb, Göy məsciddən başqa heç birinin izi-tozu yoxdur. Qərbi Azərbaycanla bağlı toponimlərin adlarının dəyişdirilməsi isə dövlət səviyyəsində aparılıb.

“Biz mütləq o torpaqlara qaydacağıq”

“Qərbi Azərbaycan toponimləri: tarixin təhrif olunmasından ədalətin bərpa edilməsinədək” mövzusunda ictimai dinləmə keçirilib

Bəzi adların dəyişdirilməsi ilə bağlı rəsmi nümunələr də var. Mənim doğulduğum “Qaralar” kəndi “Aralas”la əvəzlənib. Ermənistan tərəfinin 2016, 2018-ci illərdə toponimlərimizi dəyişdirməsi ilə bağlı faktlarımız var. Bildirim ki, Ermənistan tərəfi indiki dövrdə toponimləri dəyişdirməklə tarixi izləri silməyə çalışır. Bildirim ki, biz tarixi torpaqlarımıza qaydacağıq. Ermənistan tərəfindən də tələbimiz budur ki, həmin qayıdacaqlarımız ərazilərdə tarixi toponimlərimiz yenidən bərpa olunsun”, - o qeyd edib.

Bu toponimlərin dəyişdirilməsinin hüquqa zidd olduğunu diqqətə çatdıran

Ə.Ələkbərli Qərbi Azərbaycanın elektron xəritəsinin hazırlanacağını deyib. Bildirib ki, xəritədə köhnə yer adları əks olunub.

“Qərbi Azərbaycana Qayıdış o demək deyil ki, biz zor gücünə ora qaydacağıq”. İctimai dinləmədə deputat Sabir Rüstəmxanlı çıxışında belə deyib. “Sədəcə, dünya bilməlidir ki, bu torpaqlar tarixən kimə məxsus olub. Bildirim ki, tək Ermənistan da yox, eləcə də İranda - Güney Azərbaycan da da yer adları dəyişdirilib. Bununla bağlı beynəlxalq simpozium keçirilsə və bütün dünyaya bu yerlərin əsl adı, eyni zamanda azərbaycanlı

lara məxsus olduğu dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırıla bilər. Oradakı adların yaşıdılmasının bir yolunu tapmalıyıq. Hesab edirəm ki, biz mütləq o torpaqlara qaydacağıq”, - o qeyd edib.

“Vaxtilə Balayanın “Araz çayı erməni dilində danışır deyirdi” deyiminə deputat o zamankı cavabını xatırladıb: “Mən cavab vermişdim ki, Türk dünyasından 6 Araz çayı var. Ermənistan 4-5 min kilometr aralı da da Araz çayı var, onlar da ermənicə danışır? Bu gün Balayan hafizəsini itirib, başı yoxdur. Əslində hafizəsini qəsdən itirib. Günahlarını xatırlamaq istəmir”.

AMEA-nın prezidenti İsa Həbibbəyli isə çıxışında deyib ki, Qərbi Azərbaycanla bağlı Ermənistan SSRİ Ali Sovetinin qərarı ilə 1946-1968-ci illərdə 663 Azərbaycan toponimi dəyişdirilib. Bundan başqa, komissiyanın sədri vurğulayıb ki, 1946-1954-cü illərdə Papiyanın rəhbərliyi ilə 326 Azərbaycan toponiminin dəyişdirilməsi ilə bağlı qərar qəbul edilib.

“Ermənistan tərəfi Qərbi Azərbaycanda nəinki yerlər, hətta dağ-dərələrin də adlarını erməniləşdirib”, - deyə akademik bildirib.

Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov çıxışında deyib ki, dünyanın heç bir ölkəsi Qərbi Azərbaycanda toponimlərə qarşı olan soyqırımına qarşılaşmayıb: “Bu da bir etnik təmizləmədir. Buna görə də Ermənistan beynəlxalq məhkəmələr qarşısında cavab verməlidir. Ermənistan tərəfi Qərbi Azərbaycanla bağlı toponimləri mərhələli şəkildə tamamilə erməniləşdirib. Bu, Azərbaycana qarşı atılmış növbəti cinayət hesab olunmalıdır. Ermənilər Qərbi Azərbaycana daxil olarkən adları, abidələri dağıtmağa başlayıblar. Bu proses təkə Qərbi Azərbaycanda yox, Qarabağ və Şər-

qi Zəngəzurda da olub. Azərbaycan Prezidentinin də dedi ki, BMT-nin Qarabağla bağlı qətnamələrini öz hesabımıza bərpa etmişik. Bu gün şahid oluruq ki, BMT-nin qəbul etdiyi qətnamələr Avropa ölkələri qəbul etmir, hətta sıralarından çıxmaq istəyirlər. Görünən odur ki, beynəlxalq strukturların böyük islahatlara ehtiyacı var. Belə beynəlxalq təşkilatların qətnamələrinə və s. baxmaq lazımdır”.

Siyavuş Novruzovun sözlərinə görə, toponimlər hər bir xalqın şəxsiyyət vəsiqəsidir: “Məhz buna görə də ermənilər ərazilərimizi işğal edib, xalqımızı deportasiyaya məruz qoyanda əvvəlcə toponimlərin adını dəyişib. Bu baxımdan, sözügedən məsələ ilə əlaqədar qarşımızda bir çox məsələlər dayanıb ki, biz onları həll etməliyik. Hazırda bir sıra beynəlxalq təşkilatlar və Qərb dövlətləri müxtəlif bəyanatlarla çıxış edirlər. Xocalı soyqırımını yaşananda, azərbaycanlılar deportasiya olunanda heç bir beynəlxalq təşkilatdan səs çıxmayıb. Məhz Vətən müharibəsindən sonra ikili standartlar zəminində baş verənlər onu göstərir ki, sözügedən təşkilatlarda islahatlara ehtiyac var”.

□ **“Yeni Müsavat”**

Partiya liderləri Əli İnsanovu “tək”lədi - səbəb

Türkiyə Cümhuriyyətinin yaranmasının 100 illiyinə həsr olunmuş tədbirdə HƏP sədrinə soyuq münasibət nədən qaynaqlanır?

Müttəfiqləri keçmiş səhiyyə naziri, Haqq və Ədalət Partiyasının sədri Əli İnsanovdan üz döndərüb. Yaxın zamanlara kimi tədbirlərdə müxalifətin radikal qanadını təmsil edən siyasətlərlə birlikdə görünən partiya sədri indi masa arxasında tək olur. O, hətta ictimaiyyət nümayəndələrinin də əvvəlki diqqət və qayğısından məhrum olub.

“Yeni Sabah”ın əməkdaşı Türkiyə Cümhuriyyətinin yaranmasının 100 illiyinə həsr olunmuş tədbirdə bunu müşahidə edib. Əməkdaşımızın bildirdiyinə görə, ötən gecə Heydər Əliyev Mərkəzində keçirilən tədbirdə Əli İnsanov əvvəldən axıra kimi tək qalıb.

Bu tip tədbirlərdə adətən AXCP sədri Əli Kərimli, o cümlədən Cəmil Həsəni, Tofig Yaqublu, Gültəkin Hacıbəyli və digər siyasətçilərlə yanaşı dayanan qocaman siyasətçi bu dəfə tək qalıb. Hətta Müsavat, KXCP, REAL liderləri də Əli İnsanovdan uzaq qalmağa çalışıblar. Sədəcə, VHP sədri Sabir Rüstəmxanlı ilə bir neçə dəqiqəlik bir araya gəliblər.

Maraqlıdır ki, bayram tədbirində iştirak edən YAP-çı deputatlar və jurnalistlər də HƏP sədrinin personasına etinasız yanaşıb. Üzləşdiyi laqeyd münasibətdən məyus olan qoca siyasətçi bayram tədbirini həmdən əvvəl tərk edib.

Bəs HƏP rəhbərliyi dünyə qədər müttəfiqləri olan partiyaların bu münasibətindən narazı qalıbmı və bu laqeyd münasibətin səbəbini nə ilə izah edir?

HƏP Ali Məclisinin sədri Zəlimxan Məmmədli ünvanladığımız sualı cavablandırmaq istəmədiyini bildirdi.

AMİP funksioneri, siyasi ekspert Əli Orucov isə “Yeni Müsavat”a şərhində bildirdi ki, əslində HƏP sədri Əli İnsanov AXCP və

Müsavat Partiyası, eləcə də Milli Şura ilə heç vaxt müttəfiq olmayıb. Bir-iki dəfə birgə tədbirlərdə iştirak etmək müttəfiqlik sayılmaz: “Müttəfiqlik üçün qarşılıqlı öhdəliklər və vəzifələr olmalıdır. Bunlar olmayıb. Əksinə, adlarını çəkdiyim həmin təşkilatlar Əli İnsanovun nüfuzundan və əlaqələrindən, həmçinin hakimiyyətə olan münasibətindən, yaxud digər faktorlardan istifadə etməyə çalışırdı. Lakin keçmiş səhiyyə naziri və YAP-ın ən güclü fiqurlarından olmuş təcürbəli Əli İnsanov onların bu məqsədini anladı və sui-istifadə hallarına imkan vermədi. Daha dəqiq desək, Əli İnsanov AXCP, Müsavat və Milli Şuranın tələsinə düşmədi. AXCP, Müsavat və Milli Şura həddindən artıq ambisiyalı və iddialı olduqlarından başqa siyasi qüvvələri və siyasətçiləri qəbul etmirlər. Halbuki onların özlərinin iddiaları və ambisiyaları potensialları ilə tərs münasiblik təşkil edir. Adını çəkdiyim təşkilatlar heç zaman Əli İnsanova səmimi yanaşmayıblar”.

Əli Orucov qeyd etdi ki, bu gün Əli İnsanov Prezident İlham Əliyevin siyasətini dəstəkləyir. Bu isə AXCP, Müsavat və Milli Şuraya xoş gəlmir. Türkiyə səfirliyinin bayram tədbirində “müttəfiqlərin” Əli İnsanovdan uzaq dayanmasının səbəbi yəqin ki, budur: “Hakimiyyət təmsilçiləri və hakimiyyətə yaxın şəxslərin Əli İnsanovdan məsafə saxlamasına gəlincə, keçmiş əqidə yoldaşları sabiq YAP sədrinin müavininə hələ də ehtiyatla yanaşırlar. Baxmayaraq ki, HƏP-in Prezident İlham Əliyevə qarşı mövqeyi 180 dərəcə fərqlidir, onun siyasəti kursunu təqdir edir. Obyektiv yanaşmaya qalsa, İlham Əliyevin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinin bərpası istiqamətində gördüyü işlər və yürütdüyü siyasət uğurludur və xalq bütönlükdə onun arxasındadır. Əli İnsanov da buna əsaslanır. Əli İnsanov təcürbəli siyasətçidir, siyasi düşərgələri çox yaxşı tanıyır”.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Ermənistan rəhbərliyi və erməni lobbisi Azərbaycana qarşı “təzminat tələbi” irəli sürmək istəyirlər. Təsədüfi deyil ki, Nikol Paşinyan da çıxışlarında bir neçə dəfə “qarabağlı ermənilərin məruz qaldıqları köç, məcburi yerdəyişmə və etnik təmizləmələrlə bağlı Azərbaycandan təzminat tələb etmək hüquqları var” deyib.

Üçüncü savaş-Azərbaycan ilk həmləsini edib

Ölkəmiz Ermənistana qarşı minlərlə səhifəlik dəlillərə əsaslanan əsas iddiasını Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə təqdim edib

Müşahidələrə görə, ermənilər güclü hüquq büroları ilə məsləhətləşmələrdən sonra o qərara gəliblər ki, Azərbaycanla qarşı təzminat davası açıqlarsa, bunun perspektivi ola bilər.

Xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədov deyib ki, Azərbaycan yanvar ayının 23-də Ermənistana qarşı minlərlə səhifəlik dəlillərə əsaslanan əsas iddiasını Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə təqdim edib. “Qeyd edim ki, Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş bu cinayətlər hər hansı bir təsadüfi, xaoslu şəraitdə törədilmiş qanunsuz əməllər deyil, məhz etnik nifrət və on illiklər ərzində Ermənistanda geniş təbliğ edilmiş “tseğakronizm” radikal milliyətçi ideoloji xəttə əsaslanıb və ondan ruhlanıb. Bizim dövlətlərarası iddia da məhz bunu göstərir”, - deyir E.Məmmədov bildirib.

Nazir müavini deyib ki, dövlətlərarası şikayətlərin beynəlxalq məhkəmələrdə baxılma, xüsusiyyətini nəzərə alaraq, bu əsas iddiaya növbəti illər ərzində baxılacaq.

Deputat Bəhrux Məhərrəmov erməni tərəfin Azərbaycana vurduğu maddi zərəri son qəpiyinə qədər ödəyəcəyini bildirdi: “Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 10-cu maddəsi ilə təsbit olunub ki, Azərbaycan Respublikası başqa dövlətlərlə münasibətlərini hamılıqla qəbul edilmiş beynəlxalq hüquq normalarında nəzərdə tutulan prinsiplər əsasında qurur. Eyni zamanda biz ümumbəşəri dəyərlərə sadıq olaraq bütün dünya xalqları ilə dostluq, sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamaq və bu məqsədlə qarşılıqlı fəaliyyət göstərməyi dövlətimizin altı ali niyyətindən biri kimi müəyyən etmişik. Məhz ümumbəşəri dəyərlər prizmasından baxsaq, ikinci Qarabağ müharibəsində işğala son qoyulması beynəlxalq hüququn dövlətlərin ərazi bütövlüyü prinsipi, bu il aprelin 23-də Laçın istiqamətində Azərbaycan-Ermənistan

Üçüncü savaş-Azərbaycan ilk həmləsini edib

Ölkəmiz Ermənistana qarşı minlərlə səhifəlik dəlillərə əsaslanan əsas iddiasını Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə təqdim edib

sərhədində sərhəd-buraxılış məntəqəsinin təsis olunması ilə ərazi bütövlüyümüz və sentyabrın 19-da bütün ərazilərimizdə konstitusiyaya quruluşunun tam bərpa edilməsi isə dövlət sərhədlərinin toxunulmazlığı prinsiplərinin şərtlərinə yerinə yetirilməsi demək idi. Bununla cənab İlham Əliyev əslində beynəlxalq hüququn tələblərinin alliliyini təmin etmiş oldu və dəyişən reallığı qəbul etməyən, yaxud etmək istəməyən elə birbaşa formada beynəlxalq hüququ və BMT-nin məqsədlərini inkar etmiş olur.

Lakin bildiyiniz kimi, işğala, təcavüzə son qoyulsa da, 30 il davam edən prosesin nəticələrinin aradan qaldırılması sadə məsələ deyil. Bu gün yeni realıqda isə bölgənin dünyanın minlərlə ilə ən çox çirkənlənmiş regionlarından birinə çevrilməsi Azərbaycan qarşısında əlavə problem kimi dayanır. Sadalanan hər bir punkt üzrə Azərbaycan dövləti məhz beynəlxalq hüquq rəhbər tutaraq təzminat tələb etmək hüququna malikdir və bu hüququmuzdan da istifadə etməkdə ısrarlıyıq. Artıq bu istiqamətdə ciddi işlər başlanıb və Ermənistan 30 illik işğal dövründə Azərbaycan dövlətinə və vətəndaşlarına vurulan zərəri son qəpiyinə qədər ödəməli olacaq. Ermənistan bunu arzu edir, ya etmir, habelə, ödəmək qabiliyyətindədir ya deyil, yaxud niyyətində səmimi midir ya deyil, bu bizim üçün maraqlı deyil. Necə ki, işğala, təcavüzə son qoyulmasına öz imkanlarımızla nail olduq, eyni güc və imkan bizə Ermənistan-dan haqqımız olanı almağa kafidir. Ermənistan da bunu yaxşı başa düşür və əks arqumentlər hazırlamaqla Azərbaycanın qarşısına “hazırlıqlı” çıxmaq istəyir. Bu prosesdə İrəvan, xüsusən “Qarabağdan köçmüş ermənilər” amilindən istifadə etmək niyyətindədir. Lakin unudulmamalıdır ki, Qarabağda qanuni əsaslarla yaşayan ermənilərin köçürülməsi Azərbaycanın yox, elə Ermənistanın özünün ideyasıdır. Habelə Azərbaycan Ermənistan kimi etnik təmizləmədə maraqlı ol-

saydı, Qarabağ erməniləri komfort içində, bütün var-dövlətini, hətta 30 il əvvəl azərbaycanlı qonşularından da taladıqlarını rahatca çıxara bilməzdi, biz də onlarla 1992-1993-cü illərdə Xocalıda, Kəlbəcərdə, Zəngilanda azərbaycanlılarla ermənilərin rəftar etdiyi kimi davranardıq. Amma bu gün Qarabağda da, Azərbaycanın digər bölgələrində də ermənilər yaşamaqdadır və heç bir ayrı-seçkilikdən söhbət gedə bilməz. Bu mənada İrəvanın kompensasiya tələbləri heç bir siyasi-hüquqi və mənəvi əhəmiyyət kəsb etmir. Bu iddiaları nəzərdən keçirəcək məhkəmə, araşdırmalara 30 illik işğal, 700 mindən artıq məcburi köçkün və 300 mindən artıq qərbi azərbaycanlının təməl haqlarından, dəymiş və bərpası mümkün olmayan zərərlərdən başlamalıdır”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin mətbuat xidmətinin rəhbəri, beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Əziz Əlibəyli Roma Statutunun Azərbaycana bu məsələdə tam haqlı çıxardığını qeyd etdi: “Təzminat (təzminat) beynəlxalq hüququn həm klassik, həm də çox müasir mövzularına aiddir. İndi Azərbaycan mülki əhalisinin zərər çəkməsinə görə Ermənistana qarşı çoxsaylı iddialarla iş qaldırmağa davam edir və sübutlara görə də haqlıdır.

Ayrıca, hazırda Qarabağdan köçürülən ermənilərə görə Azərbaycana qarşı iddia qaldırmağa çalışan Ermənistanla yanaşı Bakıda təcridxanada olan müharibə cinayətləri törətmiş Araq Arutyunyan və digər rejim təmsilçiləri eyni zamanda Ermənistan pasportu daşıyan cinayətkarlardır. Hazırda klassik aspekt dövlətlərin beynəlxalq hüquqa zidd hərəkətlərə görə məsuliyyətinin məzmununu təşkil edən reparasiya öhdəliyinin iki əsas forması kimi bərpa və kompensasiyaya aiddir. Mövzunun müasir ölçüsü fərdlərin və müxtəlif qeyri-dövlət subyektlərinin təzminat almaq hüququnu ifadə edir. Beynəlmilləli doktrina yalnız bu aspekti

təhlil edir. Bununla belə, beynəlxalq hüququn dinamik xarakterini nəzərə almaq lazımdır. Bu hüquqdakı son inkişaf, görünür, fərdlərin təzminat almaq üçün birbaşa yolunu açır. Fərdi iddiaların sayı artsa da, diplomatik müdafiəyə əsaslanan dövlətlərarası mübahisələrə daha az rast gəlinir. Beynəlxalq mübahisələrin fərdiləşdirilməsi və depolitizasiyası əsasən insan hüquqlarının beynəlxalq hüququnda və beynəlxalq investisiya hüququnda baş verən müsbət tendensiya kimi qəbul edilir. Hətta beynəlxalq cinayət hüququndakı son inkişaf, xüsusən də Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin yaradılmasından sonra bu tendensiyaya öz töhfəsini verib. Bu, təkcə cinayətləri törədənləri cəzalandırmaq deyil, həm də bu cür cinayətlərin qurbanlarına kompensasiya və reabilitasiya formalarında zərərin ödənilməsi məqsədi daşıyır. Beynəlxalq humanitar hüquq sahəsində inkişaf daha az müəyyəndir, çünki əksər dövlətlər silahlı münaqişələr zamanı silahlı qüvvələrinin hərəkətləri nəticəsində zərər çəkmiş şəxslərə kompensasiya vermək istəmədiklərini nümayiş etdirirlər.

Amma artıq dövləti təmsil edən şəxslər üzərindən Ermənistan tərəfi işğal dövründə Ermənistan-Azərbaycan torpaqlarında milli-mədəni irsi talayıb və məhv edib (culticide), şəhərləri (urbicide) və digər yaşayış məntəqələrini dağıdıb və bölgəyə ağır ekoloji ziyan (ecocide) vurub. Azərbaycan torpaqlarında yüzminlərlə minalar, partlayıcı maddələr basdırılıb.

Ermənistan münaqişə dövründə Azərbaycana qarşı törətdiyi çoxsaylı müharibə cinayətlərinə, kütləvi qırğın və soyqırımı aktlarına, terrorçuluq fəaliyyətinə, vandalizmə görə hüquqi müstəvidə məsuliyyətdən yayına bilməyəcək, Azərbaycana vurduğu böyük sosial-iqtisadi zərərə görə kompensasiya ödəməyə məcbur ediləcək”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Azərbaycan İnsan Orqanlarının Alverinə qarşı Konvensiyaya qoşuldu

Sənədi Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi Əli Nağıyev imzalayıb

Oktabrın 30-da Avropa Şurasının Strasburq şəhərində yerləşən mənzil qərargahında Azərbaycan Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi general-polkovnik Əli Nağıyevlə təşkilatın baş katibi Mariya Peyçinoviç Buriç arasında görüş keçirilib və Azərbaycan tərəfi Avropa Şurasının İnsan Orqanlarının Alverinə qarşı Konvensiyasını imzalayıb.

Bu barədə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Mətbuat Xidmətindən məlumat verilib.

Baş katib Azərbaycanın bu konvensiyaya qoşulmasını çox vacib hadisə kimi dəyərləndirib, uzun illərdir formalaşmış ikitərəfli münasibətlərə toxunaraq əməkdaşlığın bundan sonra da uğurla davam etdiriləcəyinə inamını ifadə edib.

General-polkovnik Əli Nağıyev regionda təhlükəsizlik baxımından yaranmış mövcud vəziyyət barədə məlumat verərək ölkəmizin hər zaman bölgədə davamlı sülhün bərqərar olmasında maraqlı olduğunu vurğulayaraq, Azərbaycanın Qarabağ ərazisində yaşayan erməni əsilli vətəndaşlarının əmin-amanlıq şəraitində yaşamasına Azərbaycan hökumətinin hər tərəfli təminat verməsindən, onların hüquq və azadlıqlarının qorunması üçün dövlətimizin gördüyü işlərdən, regionda rifahın, əsaslı və etibarlı sabitliyin təmin olunması naminə Azərbaycanın göstərdiyi səylərdən, Ermənistanla münasibətlərin normalaşdırılmasının və tezliklə sülh müqaviləsinin imzalanmasının vacibliyindən ətraflı söhbət açıb.

Baş katib Mariya Peyçinoviç Buriç Avropa Şurasının Cənubi Qafqazda hər zaman sülhün qorunub saxlanılmasına önəm verdiyini və təşkilatın bu prosesə lazımi dəstək göstərə biləcəyini qeyd edib.

Söhbət əsnasında Ermənistanın Azərbaycan vətəndaşlarına qarşı həyata keçirdiyi etnik təmizləmə və mina terroru barədə danışan xidmət rəisi Əli Nağıyev Avropa Şurasının Baş katibinin təşkilatın əhatə etdiyi ölkələrdə yaşayan şəxslərin Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasında təsbit olunmuş bütün hüquq və azadlıqlarından tam istifadə etmək hüququna malik olması fikrinə münasibət bildirərək, qeyd olunan beynəlxalq hüquqi sənədin müddəalarının Azərbaycanın xeyli zaman ərzində qaçqın və məcburi köçkün halında yaşamış, itkin düşmüş, əsir-girov götürülmüş, həmçinin Ermənistan tərəfindən basdırılmış minalardan sağlamlıqlarını itirmiş vətəndaşlarının hüquqlarının müdafiəsi məsələsində də tətbiq olunacağına ümidvar olduğunu deyib.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında da geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Musiqili ağlaşma

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

**“Çörək olarsa, mahnı da olar”
 (Leonid Brejnev)**

Oktabrın 29-31 aralığında Bakıda Musiqi Forumu keçirildi. Əgər bizdə kimdən soruşsan ən inkişaf etmiş incəsənət sahəsi hansıdır, dərhal musiqinin adını çəkərlər (ikinci yəqin heykəltəraşlıq olar, lakin mövzumuz bu gün ayırıdır). Kino yox kimidir, teatr canını tapşırıb, ədəbiyyat ağlamalı durumdadır, rəssamlar acından boya içir... Qalır birçə musiqi.

Musiqiyə dövlət qayğısı həqiqətən misilsizdir. Ölkədə 300-dən çox musiqi məktəbi, konservatoriya, musiqi akademiyası, musiqi kollecləri, filarmoniya, opera-balet, muğam mərkəzi... Saydıqca bitmir.

Qəbələdə, Şuşada, başqa yerlərdə vaxtaşırı musiqi festivalları keçirilir. Evroviziona ev sahibliyi, Qafqazın ən böyük musiqi salonu... Musiqiçilərin az qala yarısı xalq artisti, qalan yarısı da əməkdar artistdir. Təqaüdlər, evlər, medallar da ki öz yerində. Məzmunundan, formasından asılı olmayaraq istənilən efir verilişində ekspert mütləq manislardan seçilir.

Amma forumda narazılıq edirdilər.

Buyurun, həmin tədbirdən bəzi çıxışlara baxaq. Özüm sitat yiyələrinin adlarını vermərəm, çünki böyük əhəmiyyət daşıyır: “Bizim müğənnilər gerek Teylor Sviftdən dərslər alsınlar. Svift oxumağı hesabına milyarder olub, hər il onun hesabına Amerikaya nə qədər turist gedir”, “Bakıda müəllif hüququmu tanımadılar, məcbur oldum caz mahnılarımı Almaniyada təsdiq etdirim”, “Telekanallarımızda ciddi musiqi yoxdur”, “Himnimizi yazmağa səviyyəli studiya yoxdur, 3 dəqiqəlik iş üçün İngiltərədə 200 min funt xərclədik”, “Rok musiqiçi toyda çalmağa məcburdur”, “Musiqi sənayemiz yoxdur” və sairə.

Xalq artisti Zeynəb Xanlarova isə forumda intervü verməkdən yayındı, görünür, onun da çoxlu tənqidi fikirləri vardı, söyləyib başını ağrıtmıq istəmədi.

Açıq, gözənilməz vəziyyətdir. Manislar da narazıdır, sa, onda qalan incəsənət nümayəndələri nə eləsinlər, başlarına haranın daşını salsınlar? Bəlkə toy tutmaq problemləri ilə üzleşiblər?

Yeri gəlmişkən, Teylor Svift qədər olmasa da, bizim manisların da pulu var. Bu yaxında onlardan biri 300 min manatlıq avtomobili ilə gündəmə gəlmişdi. Bəs ağlaşmanın səbəbi nədir? Doğrudanmı bizdə musiqi böhranı yaşayır?

Bəlkə musiqiyə dövlət qayğısının çoxluğu orada arxayınlaşma yaradır, sənət axtarışlarının qarşısını alır? Musiqi yaradıcılığında azadlığın sərhədləri hara qədərdir? Hökumət sənətə qarışmasa, daha müsbət nəticələr əldə edilərmə? Düşünürəm ki...

Əşşi, zarafat edirəm, niyə musiqinin böhranı haqda düşünməliyəm? Bu barədə düşünməyim elə bu yazı bitənəndir. Heç mənə maraqlı da deyil. Çoxdan evlənməmişəm, daha toyuma manis dəvət edən deyiləm, dinləmək istəyəndə də köhnə mahnılardan tapıb qulaq asıram. Azərbaycan musiqiçiləri xalqdan o qədər uzaq düşüblər ki, onların problemləri xalqı narahat etmir. Xalq da indi meyxana-filanla başını qatır.

Ola bilər musiqidə böhran Qarabağın işğal altında qalmasıyla əlaqədar idi. Bu haqda Aqil Abbasın əsəri də var idi: “Çadırdə Üzeyir Hacıbəyov doğula bilməz”. İndi, şükür, ta Qarabağ bizdədir, camaat yavaş-yavaş qayıdır, güman edirik o bölgədən yeni musiqi korifeylərimiz çıxacaqdır.

Manislarımızın musiqi forumunda şikayətlərinə də baxılmaq ehtimalı şiddətlidir. Nəyə görə? Axı bizdə xalqın inamı var idi ki, şikayətlər havada qalır. Ancaq son dövrlər bu sahədə müsbət irəliləyiş yaranmışdır. Məsələn, “Bakubus” avtobusunun bir sürücüsü sənişinlərlə kobud davranmışdı. Hətta kamera önündə belə demişdi: “Gedin hara şikayət edirsiniz, edin!” Video yayıldı, nəqliyyat şirkəti həmin şəxsi işdən çıxartdı.

İndi söz əlaqədar təşkilatlarındır - yazın görüm asudə vaxtınızda hansı müğənnini dinləyirsiniz?

Dağıstanın paytaxtı Mahaçqalada hava limanında baş verən iğtişaşlar Rusiyanın əsas müzakirə mövzusu olaraq qalır. Yada salağ ki, iğtişaşlara səbəb İsraildən enməsi planlaşdırılan təyyarə olub. Hava limanı yaxınlığında yerli sakinlərdən ibarət böyük izdiham toplaşaraq yəhudilərin respublika ərazisindən çıxarılmasını tələb ediblər.

Hava limanında iğtişaşlar nəticəsində 9 polis yaralanıb, 80 nəfər saxlanılıb. Rusiya prezidenti bununla bağlı xüsusi müşavirə keçirib. Əsas iddia budur ki, Qərb kəşfiyyatı Yaxın Şərqdəki həssas vəziyyətdən istifadə edib, Rusiyada milli zəmində münafişə törətməyə cəhd edir.

Diqqətçəkəndir ki, İran mediası və SEPAH-a məxsus sosial media kanalları Dağıstanın paytaxtı Mahaçqala şəhərində baş verən iğtişaşlardan yazıb, hava limanına soxulanları alqışlayıb. Bu barədə İRNA xəbər agentliyi xüsusi yazı dərc edib.

SEPAH-a bağlı Teleqram kanalları isə baş verənləri “sionizmə qarşı mübarizə” kimi təqdim edib.

Tanınmış politoloq Maksim Şevçenkoya görə, Dağıstanda baş verənlər əslində bəzi yerli klanların bir-biri ilə hesablaşmasıdır: “Onlar bu vəziyyətdən istifadə edərək antisemitizm şüarları altında bəzi iğtişaşlar törətdilər. Yerli klanlar öz aralarında hakimiyyət uğrunda mübarizə aparır və bir-birini gözədən salmaq üçün bu cür təxribatlar təşkil edirlər”.

Bəs görəsən, Dağıstanı bürüyən antisemitizm dalğasının Azərbaycana hansı təsirləri ola bilər? Müəyyən maraqlı qüvvələr və dövlətlər müsəlman amilindən istifadə edib Azərbaycanda da qarışıqlıq yarada bilərmə? Xəzərin o biri sahilindəki iğtişaşlardan Azərbaycana necə siğortalamalı?

Politoloq Oktay Qasımov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Dağıstanda baş verənlər kifayət qədər ciddi hadisələrdir: “Bu cür iğtişaşlar adətən hansısa qüvvə tərəfindən planlaşdırılır və həyata keçirilir. Çünki o qədər insanın hava limanına öz düşüncələri ilə gəlməsi inandırıcı görünmür. Baş verənlər, izlənen kadrlar da onu göstərir ki, hadisənin törədilməsində kənar təsirlərin ciddi rolu olub. Rusiya tərəfi, əlbəttə, bunu müxtəlif

Xəzərin o biri sahilindəki iğtişaşlardan

Azərbaycanı necə siğortalamalı?

Ekspert: “Bu tipli hadisələrdən siğortalanmanın iki yolu var”

amillərlə izah etməyə çalışır.

Guya Ukrayna kəşfiyyatının bu hadisələrdə iştirakı olduğu, dəstək verdiyi ilə bağlı Rusiya tərəfindən iddialar səslənib. Şəxsən mən bu iddiaları çox da inandırıcı hesab etmirəm. Əgər Ukrayna kəşfiyyatı Rusiyada belə bir iğtişaşlar törətməyə qadirdirsə, onda Rusiya kəşfiyyatının və xüsusi xidmət orqanlarının hansı vəziyyətdə olduğu ortaya çıxa bilər. Ümumən götürdükdə tarixən Rusiyada antisemitizm həmişə güclü olub. Xüsusilə də 1970-ci illərdə SSRİ-də yaşayan yəhudilərin əhəmiyyətli hissəsi SSRİ-dəki antisemitizmle əlaqədar olaraq ölkəni tərk edib İsrailə getmək məcburiyyətində qaldılar. Yeni tarixi nöqtəyi-nəzərdən baxdıqımızda Rusiyada antisemitizmin müəyyən kökləri, dayaqları var. Amma indi bu hərəketlərin Şimali Qafqazda baş verməsi bir az qərribə görünür. Baxmayaraq ki, orada yaşayan əhalinin mütləq əksəriyyəti müsəlmanlardır və bölgədə Yaxın Şərqdə baş verənlərə reaksiyalarının olması mümkündür, ancaq ümumən İsrailə Fələstin arasındakı münasibətlərin tarixi dövrlərində Şimali Qafqazda hansısa antisemitizmin yüksək olduğu əhval-ruhiyyəyə rast gəlməmişik. O baxımdan, hesab edirəm ki, Dağıstanda baş verən hadisə xüsusi planlaşdırılmış iğtişaş olub”.

Politoloq qeyd etdi ki, Rusiya dövləti bunu ciddi araşdırmalıdır və dəqiq səbəbini müəyyən etməlidir. Çünki əgər bu hadisələrdə Rusiyanın özünün marağı olmayıbsa, Dağıstanda baş verən bu hadisələr bütün Rusiya daxilində proseslərə də ciddi təsir eləyə bilər: “Rusiyanın özünün də müəyyən marağı ola bilər. Bilirsiniz ki, Rusiya rəsmi dairələri bugünlərdə HƏMAS-la görüşlər keçirdilər və Yaxın Şərqdə baş verən hadisələrdə Rusiya arxa planda olsa da ciddi şəkildə maraqlı var. Rusiyanın tutduğu mövqe faktiki olaraq İsrailin mövqeyi ilə ziddiyyət təşkil edir. Rusiya hakimiyyəti ola bilsin Dağıstan hadisəsi ilə göstərmək istəyir ki, Rusiya cəmiyyətində məhz Qəzzada baş verənlərlə bağlı ciddi şəkildə narahatlıq və narazılıq var. Yəni özünün siyasətinə müəyyən əsaslar yaratmaq üçün Rusiya rəsmi dairələri bu cür hadisənin meydana gəlməsində maraqlı ola bilər. İran isə Dağıstandakı proseslərə ciddi təsirinə olduğunu düşünmürəm. Yox, əgər Rusiya rəsmi dairələrinin heç bir formada rolu olmayıbsa, hadisə çox ciddi şəkildə araşdırılmalıdır”.

O ki qaldı yaxın qonşuluğumuzda yerləşən Dağıstanda baş verən məlum hadisələrin Azərbaycana təsirinə, Oktay Qasımov vurğuladı ki, ölkəmizdə tarixən etnik qrupların bir-biri

ri ilə münasibətlərdə tolerantlıq üstünlük təşkil edir: “Yəhudilər burada min illərdir bizimlə yan-yanıya yaşayıblar və bu günə qədər heç bir sıxıntıları olmayıb və bu, hər zaman yəhudilərin özləri, təşkilatları, İsrail dövləti tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Şübhə yoxdur ki, bundan sonra da belə olacaq. Amma bütün hallarda bölgədə maraqlı olan, Azərbaycan-İsrail münasibətlərinə kölgə salmaq istəyən hansısa dövlətlər, güclər ola bilər ki, Azərbaycanda da bu və ya digər formada yəhudilər əleyhinə hərəketlərə cəhd edilməsini istəsinlər. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın rəsmi qurumları, xüsusi xidmət orqanları bu məsələni ciddi şəkildə nəzərdə saxlayır. Əminəm ki, hansısa güclər, dövlətlər dediyimiz ehtimal olunan fikrə düşsələr belə, onların istəklərinin burada reallaşmasına qətiyyətin imkan verilməyəcək. Ona görə də Dağıstanda baş verənlərin Azərbaycanı siğortalamağın iki yolu var. Bir yolu maarifləndirmə, təbliğatdır. İkinci yolu aranı qarışdırmağa, terrorizmə, antisemitizmə meyilli olan qrupların ciddi şəkildə nəzərdə saxlanması, onların hərəketlərinin izlənməsi və istənilən cəhdin qarşısının dərhal qətiyyətli alınmasıdır”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Prezident İlham Əliyev Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbend avtomobil yolunun İran İslam Respublikası ilə bağlantısının və Araz çayı üzərində körpünün tikinti işlərinin davam etdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında Sərəncam imzalayıb.

Sərəncamla Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbend avtomobil yolunun İran İslam Respublikası ilə bağlantısının və Araz çayı üzərində körpünün tikinti işlərinin davam etdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə 14,0 (on dörd) milyon manat ayrılıb. Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk Azərbaycan və İran arasında Ermənistan ərazisindən yan keçməklə İrandan keçən avtomobil və dəmir yolunun tikintisi layihəsini şərh edib. O bildirib ki, "Şimal-Cənub" Beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi layihəsində Zəngəzur məntəqəsi hazırda Ermənistanın dəqiq mövqeyinin olmaması səbəbindən nəzərdən keçirilmir: "'Şimal-Cənub"a gəlincə, burada qarşılıqlı əlaqə tamamilə normaldır. Bundan əlavə, siz bilirsiniz ki, Azərbaycan və İran faktiki olaraq Ermənistandan yan keçməklə Araz çayının cənub sahilı boyunca uzanacaq avtomobil yolunun tikintisinə başlayıblar. Bu ölkələr faktiki olaraq, İran ərazisindən keçən dəmir yolunun tikintisinə dair memorandum imzalayıblar. Avtomobil və dəmir yolu Ermənistandan yan keçsə, o, sadəcə olaraq, çayın o biri tərəfinə düşəcək".

Yada saraq ki, Azərbaycan Prezidentinin xarici əlaqələr üzrə köməkçisi Hikmət Hacıyev "Politico"ya açıqlamasında bildirib ki, Zəngəzur dəhlizi artıq Azərbaycan üçün cəlbedici deyil, İrandan keçən marşruta üstünlük verilir. Beləliklə, İrəvan Zəngəzur üzərindən spekulyası ilə heç nəyə nail olmadı. Azərbaycan alternativ layihəyə 14 milyon pul ayırmaqla İran marşrutunun önə çıxdığını nümayiş etdirdi.

Azərbaycanın alternativ dəhlizlə bağlı konkret anlaşmaların ardınca tikinti işlərini sürətləndirməsi Ermənistanda açıq həyəcan doğurub. Rəsmi İrəvan elə zənn edirdi ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması barədə üçtərəfli bəyanatın 9-cu bəndini icra etməsinin qarşılığında Azərbaycanı hansısa güzəştlərə sövq edə bilər. Ola bilsin ki, buna Paşinyan hökumətini həm də Qərbdəki havadarları inandırmışdılar. Təsədüfi de-

yil ki, bir müddət öncə Azərbaycanın Zəngəzurun qərb hissəsinə guya hücum edəcəyi barədə dezinformasiyalar yayıldı. ABŞ və Avropa mənbələrinin sürətlə tirajladığı bu feyk xəbərin ardınca Ermənistan səfərlər intensivləşdi, bu ölkənin "himayədarları" yarışa başladılar. Heç şübhəsiz ki, bu kimi saxta xə-

masına əməl edə bilmir, onu təhdid edən revanşçıların qorxusundan. Azərbaycan isə yoluna davam edir, artıq onun Avropaya açılan quru qapılarının sayı ikiyə çatıb, Ermənistan isə növbəti özünü nütəcrid dövrünə adlamaqdadır. İstisna deyil ki, günün birində Ermənistan Zəngəzur dəhlizini yalvara-yalvara aç-

züstü yolun təməli qoyuldu və indi də Azərbaycanın ayırdığı vəsaitlə məsələnin ciddi-liyi bir daha Rusiyaya aydın oldu".

İlham İsmayıl əlavə etdi ki, Avropaya bütün quru yolları bağlanan Rusiya üçün Zəngəzur yolu Türkiyə və digər ölkələrə yeganə quru yoludur, o cümlədən

Bakı dediyini etdi: Zəngəzur istifadəsiz qalır

Azərbaycan ikinci dəhlizi reallaşdırmaq istiqamətində aktiv hərəkətə başladı; Paşinyan "Zəngəzur qatarı"nın dalınca baxan dalan dövlətin hökumət başçısı kimi tarixə düşə bilər - İrəvanda narahatlıqlar artdı

bərlər Qərb paytaxtlarının özlərinə lazım idi, Rusiya ilə "soyuq müharibə" dövrünü yaşayan Ermənistanı öz tərəflərinə daha sürətlə çəkməkdən ötrü. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan son zamanlar davamlı şəkildə Türkiyə ilə Azərbaycan arasında Ermənistan ərazisindən keçən nəqliyyat əlaqələrinin tərəfdarı olduğunu bildirib. Ermənistan rəhbərliyi Zəngəzur dəhlizi barədə öhdəliyini unutdurmağa çalışmaqda yanaşı, kommunikasiyaların açılmasında maraqlı olduğunu sözdə dilə getirir. Heç şübhəsiz, Paşinyan bu dəfə Zəngəzur qatarının dalınca baxan dalan dövlətin hökuməti başçısı kimi tarixə düşəcəyini anladığı üçün aktivləşib. Təsədüfi deyil ki, Paşinyan Tiflisdəki "İpək yolu" beynəlxalq konfransına xərিতələrə getmişdi və Azərbaycanın xəritəsini iri ekranda nümayiş etdirməklə ölkəsinin "dünya kəsişməsi" rolunu oynaya biləcəyi haqda illüziyalarını bölüşürdü. Ancaq bu dünya kəsişməsinin müəllifi üç ildir 42 km-lik dəhliz anlaş-

mağa çalışacaq. Əks təqdirdə, regionun tam təcrid olunmuş, təkəlməmiş ölkəsi bu şərtlər daxilində uzun gedə bilməz.

Təhlükəsizlik üzrə ekspert İlham İsmayıl "Yeni Müsavat"a açıqlamasında öncə Kremlin Zəngəzur məsələsi ilə bağlı mövqeyini şərh etdi: "Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı günahı "Ermənistanın dəqiq mövqeyinin olmaması səbəbi ilə" izah edir. Amma o, Rusiyanın 44 günlük müharibə bitəndən sonra Zəngəzur dəhlizi ətrafında Ermənistanın bütün ittihamları Azərbaycana qarşı yönəltməsinə şərait yaratmasından, sanki bu dəhlizin yalnız Azərbaycan və Türkiyənin marağında olması görüntüsü formalaşdırmağa çalışmasından danışmır. İranın da dəhlizi "qırmızı xətt" elan etməsinə Rusiya yenə də susqunluq nümayiş etdirdi. O vaxta qədər ki, Türkiyənin təklifi ilə yolun İrandan keçə biləcəyi ilə bağlı mövqeyindən sonra Azərbaycan və İran arasında Ara-

dəmir yolu da: "İrandan çəkilən yoldan istifadə etməklə də Rusiya Türkiyəyə çıxə bilər, amma Ermənistanə daxil ola bilmir. Ermənistandakı hərbi bazasına dəmir yolu vasitəsilə yük daşınması, ümumiyyətlə, digər yüklərin də hər iki istiqamətdə daşınmaları həyata keçirməsi Rusiya üçün çox önəmlidir. Üstəlik, bu yolun təhlükəsizliyinə məhz Rusiyanın nəzarət etməsi, onun bölgəyə ciddi təsir vasitəsi kimi dəyərləndirilir. Bütün bunlardan məhrum olması ilk növbədə Rusiyanı qane etmir, sonra da Ermənistanı. Ermənistanın bu yoldan əldə etdiyi maliyyə onun qısıtlı büdcəsinə də xeyli kömək edə bilər". **Ekspert Qərbin bu məsələ ilə bağlı yanaşmasına da toxundu:** "Açıq, Qərb də Rusiyanın nəzarəti olmadan bu yolun açılmasının tərəfdarıdır, çünki Ermənistanın getdikcə Qərbin yaxasından sallanacağını və Qərbdən maliyyə yardımları tələb edəcəyini yaxşı bilir. Yeni top biz tərəfdə yox, Ermənistan və Rusiya arasındadır".

İlham İsmayıl hesab edir ki, Rusiya Zəngəzur dəhlizinin açılmasına nail olacaq: "Amma Ermənistanın yola ikinci bir dövlətin, yəni Rusiyanın nəzarət etməməsi haqqında ısrarlı mövqeyini nəzərə almadan, bu mümkün olmayacaq. Açıq deyim ki, Zəngəzur yolunun açılması bizim üçün alternativ variant olacaq və maraqlarımızı əhatə edən şərtlərlə qarşı tərəfi razılaşdırıb yoldan istifadə edə bilərik. Bu, həm də İran üçün bir signal olacaq ki, perspektivdə ərazisindən keçən yol üzərindən nə Tür-

kiyəyə, nə də Azərbaycana təzyiq edə bilməyəcək. Hər iki tərəf üçün alternativimizin olması bizim maraqlarımıza uyğundur".

"Azərbaycan ərazilərinin 20 faizini 30 ildən artıq işğalda və Azərbaycanın Naxçıvan bölgəsini demək olar ki, 1988-ci ildən blokadada saxlayan Ermənistan global məkanda, bütün diplomatik və beynəlxalq tədbirlərdə Azərbaycanı və Türkiyəni "Ermənistanı blokadada saxlamaqda" ittiham edirdi. Ərazilərimiz işğaldan azad edildikdən sonra imzalanan üçtərəfli bəyanatın şərtlərindən biri də Ermənistan tərəfindən Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Azərbaycan nəqliyyat vasitələrinin, yüklərin və vətəndaşların hər iki istiqamətdə maneəsiz gediş-gəlişinin təmin olunması idi. Lakin Ermənistan bəyanatın bir çox müddəalarını pozduğu kimi, bu bəndi də yerinə yetirməkdən imtina etdi".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov bu fikirləri qəzetimizə açıqlamasında söylədi. Əlavə etdi ki, aradan 3 il keçsə də, Ermənistan tərəfi öz ərazisində kommunikasiyaların bərpa olunması istiqamətində heç bir iş görməyib: "Belə olan halda Azərbaycan alternativ variantdan istifadə barədə İranla razılaşsın. Əlbəttə, yaxşı olardı ki, Ermənistan öz öhdəliyinə əməl etsin. Belə halda həm də Ermənistanın özünün Azərbaycanın və Türkiyənin kommunikasiya vasitələrinə çıxışı olacağı və bu kommunikasiyalardan istifadə etməklə nəqliyyat vasitələrinin, həmçinin sərnəşinlərin həm Rusiya istiqamətin-

də, həm də Avropa istiqamətində hərəkətinə imkan yaradacağı. 30 ildən artıq müddətdə "blokada" deyib hay-küy salan Ermənistan bu şansını da əldən verdi. Ermənistanın bu manipulyasiyası da boşə çıxdı. Bununla belə, gələcəkdə münasibətlər normallaşacağı halda və sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra, ya prosesin gedişində Ermənistan tərəfi Zəngəzur dəhlizində kommunikasiyanı bərpa edərsə və bəyanatda qeyd olunduğu kimi, Azərbaycan tərəfinə məxsus nəqliyyat vasitələrinin, yüklərin və vətəndaşlarımızın maneəsiz, yəni gömrük və sərhəd yoxlaması olmadan keçidində şərait yaradarsa, fikrimcə, Azərbaycan bu varinatı da qəbul edəcək. İstənilən halda, Ermənistanın Azərbaycana təzyiq vasitələrindən biri də sıradan çıxdı. Bu da Azərbaycanın Laçın yolunda tam suverenliyinin təmin olunması nəticəsində baş verdi. Ermənistan isə özünü bütün global layihələrdən kənarda qoymaqla yalnız özünə zərər vurub və vurmaqda davam edir".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə xatırlatdı ki, Ermənistanın 10 noyabr birgə bəyannaməsinin digər bəndləri kimi 9-cu bəndinə də əməl etməməsi bu ölkənin növbəti dəfə regionda geoqiətədi layihələrdən kənar qalması ilə nəticələndi: "Halbuki Zəngəzur dəhlizinin Ermənistan ərazisindən keçməsi bu ölkənin iqtisadi maraqlarına cavab verirdi. Amma rəsmi İrəvan bu marşrutdan Azərbaycana təzyiq vasitəsi kimi istifadə etmək planına malik olduğu üçün rəsmi Bakı bundan imtina etdi. Çünki Ermənistan dəhliz vermə və bunu öz nəzarətində adı yol kimi təklif edir. Onun da nə vaxt reallaşması barədə isə nəse söyləmək mümkün görünmür. Bu mənada Azərbaycan İranla Zəngəzur dəhlizinin Araz seqmentini razılaşdırdı. Nəticədə Ermənistanın blokadası davam etməklə, Azərbaycan növbəti dəfə dəhliz əldə etdi. Xüsusilə bunu Ermənistanın özünə dost və müttəfiq saydığı İranla birgə etdi". **M.Əsədullazadə hesab edir ki, bu anlaşma Azərbaycanın növbəti siyasi qələbəsidir:** "Bundan sonra Ermənistan bu marşrutdan istifadə etməyəcək. Azərbaycan üçün Zəngəzur dəhlizi öz əhəmiyyətini itirdi. Ermənistan rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı düşmən siyasəti öz əleyhinə işlədi. Bu marşrut Azərbaycanın beynəlxalq və regional mövqeyini gücləndirəcək, Azərbaycan Şərqlə Qərbi birləşdirmiş bir körpü olacaq. Bu, Prezident İlham Əliyevin növbəti regional siyasəti qələbəsidir".

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Fransa Ermənistan-Azərbaycan şərti sərhəndə monitorinq aparən avropalı müşahidəçilər missiyasının müddətini uzatmaq və sayını artırmaq məqsədilə Avropa İttifaqının (Aİ) xarici siyasət və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Josep Borrelə müraciət edib. Qeyd edək ki, Kanada xarici işlər naziri Melani Coli Ermənistanda səfərdə olarkən ölkəsinin Avroİttifaqın missiyasına qoşulduğunu bəyan edib.

“Avropa Birliyinin Ermənistandakı missiyası monitorinq adı altında Rusiyaya qarşı kəşfiyyat məlumatları toplayır”. Bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova ötən həftəsonu keçirdiyi brifinqdə deyib.

“Biz görürük ki, Qərb mediası rəsmi İrəvanın nümayəndələrinə sözün əsl mənasında necə hücum edir, onlardan tənqidatçı suallara cavablar alır. Bu məsələlər Moskva ilə İrəvan arasında çoxşaxəli əlaqələrə maksimum ziyan vurmaq məqsədi daşıyır”, - o bildirib.

“Mən o qədər də nikbin deyiləm ki, Rusiya Ermənistanı tərk etsə, ABŞ regionda nəse edə bilər”. Bu barədə Amerika Sahibkarlıq İnstitutunun baş elmi işçisi Maykl Rubin açıqlama verib. O deyib ki, “ABŞ-in Ermənistanda hərbi mövcudluğu lazımdır. Daimi əsaslarla olmasa da, müvəqqəti əsaslarla... Bu zaman Ermənistan ərazisində müharibə olarsa, Amerika qoşunlarını ora göndərə bilər”, - deyə Maykl Rubin vurğulayıb.

Ermənistan və Rusiya arasında artan gərginlik fonunda Paşinyanın Qərbə meyl etməsi isə Kremlə tamamilə hövsələdən çıxarır. Rusiyalı politoloq, RUDN Universitetinin Strateji Araşdırmalar və Proqnozlar İnstitutunun direktor müavini Viktoriya Fedosova deyib ki, Rusiya bazasının Ermənistandan çıxarılması üçün zəmin hazırlanır, sadəcə olaraq, bu, qısa müddətdə yox, uzunmüddətli perspektivdə olacaq. Politoloqun sözlərinə görə, Rusiya bu məsələyə interik olmadan reaksiya verir.

Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının keçmiş baş katibi Nikolay Bordyuja isə bildirib ki, Ermənistanın təşkilatı tərk etməsi üçün heç bir səbəb görmür: “Mən Ermənistanın gələcəyini KTMT olmadan təsəvvür edə bilmirəm. Çünki Ermənistan Rusiya ilə çox inteqrasiya olunub, təkcə iqtisadi cəhətdən deyil. Rusiyada bir neçə milyon erməni yaşayır”.

Deputat Azər Badamov Makron Fransasının Ermənistanda möhkəmlənməyəcəyinə əmindir: “Avropa İttifaqının Ermənistandakı müşahidə missiyasının genişləndirilməsi və gücləndirilməsi, o cümlədən Kandanın da bu missiyaya qoşulmaq istəyinin ifadə olunması regionda mövqe uğrunda mübarizənin geniş-

ABŞ-dan İrəvana mesaj: “Biz də ordu göndərək...”

Rusiya bazasının Ermənistandan çıxarılması üçün zəmin hazırlanır, amma bu, uzunmüddətli perspektivdə mümkün olacaq

lənəli olduğunu hesab edirəm. Rusiya Ermənistanda uzun illərdir ki, mövcuddur və möhkəmlənib. Qərb isə Rusiyanın regionda olmasını həzm edə bilmir və onu Ermənistandan çıxartmaq üçün yollar axtırır. Belə ki, bu yollardan biri də Fransa-nın ortaya atdığı Aİ-nin Ermənistandakı missiyasının genişləndirilməsidir. Paşinyanın hakimiyyətə gəlmə Qərbin qarşısında Rusiyanın Ermənistandan çıxarılması ilə bağlı öhdəlik götürüb. Son vaxtlar Paşinyanın hakimiyyətin düçar olduğu bütün uğursuzluqlarda Rusiyanı və KTMT-ni günahlandırması, o cümlədən KTMT təlimlərini boykot etməsi ancaq Qərbin tapşırığı əsasında baş tutur. Fransa-nın dik-təsi ilə Aİ-nin missiyası iki il-dən çoxdur ki, Ermənistan-dır və onların işi sərhədimizə gələrək şəkil çəkib paylaşmaqla kifayətlənir. İndi Fransa növbəti addım kimi Ermənistanda hərbi baza yaratmağa çalışır. Amma Qərbin bu addımlarının yer-siz və nəticəsiz olacağını he-sab edirəm. Rusiyanın Ermənistandan çıxarılması heç də sadə bir məsələ deyil. Bu gün Ermənistanın iqtisadiyyatı və hərbi potensialı Rusiyanın əlindədir. O cümlədən Rusiyada Ermənistan-dan çox erməni yaşayır. Bütün bu resurslar Ermənistan-da istənilən bir məqsədi həyata keçirmək üçün Rusiyanın üstünlükləridir. O cümlədən Rusiya erməniləri əsrlər boyu himayə edib. Ona görə də Rusiya Ermənistan-da həmişə olacaq və Makronun siyasəti Afrika ölkələrində olduğu kimi, Er-

mənistanda da uğursuzluğa düçar olacaq”.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə hesab edir ki, Amerika Ermənistanda hərbi mövcudluğuna nail olsa, bu, ermənilərin gələcəyi üçün ciddi təhlükələr vəd edir: “İlk olaraq onu qeyd edək ki, ABŞ Avropa İttifaqının Ermənistandakı müşahidə missiyasına qatılacağını bəyan etməyib. Bununla yanaşı, ABŞ təbii olaraq, Rusiyanın təsir dairəsinin azaldılmasında və o cümlədən Ermənistanın Qərb blokuna qatılmasında maraqlıdır. Hətta bugünlərdə “NATO-nun genişlənməsi üzrə Avropa Komitəsi” (QHT-dir) rəhbəri Günter Fehlinger öz X hesabında paylaşım edərək Ermənistanı da İttifaqa qoşulmağa dəvət edib. Qərbin beyin mərkəzlərində bu mümkün görünür. Niyə də yox?! 1948-ci ildə SSRİ ilə müqavilə imzalayaraq heç zaman hərbi ittifaqlara qoşulmayacağı vədini verən Finlandiya 2023-cü ildə (vədindən 75 il sonra) NATO-ya üzv olmadımı?! Qarabağın itirilməsindən sonra Ermənistanda ciddi bir anti-Rusiya ab-havası hökm sürür və Qərb bundan ustalıqla faydalanır. İndi Ermənistanın KTMT-dən çıxması mümkün görünmürsə də, gələcəkdə bu realizə edilə bilən hədəf olaraq görülür və bunun üçün ictimai infrastruktur yaradılır. Məsələn, ABŞ və Aİ rəsmiləri Zəngəzurda yeni polis təsisatının yaradılması mərasimində iştirak edib, polis akademiyasının təşkilinə dəstək olacaqlarını bəyan ediblər. Vaxtilə Ermənistanda bütün təhlükəsizlik strukturları Rusiyaya

hesabat verirdisə, gələcəkdə bu hesabatlar Qərb masalarına göndəriləcək. Həmçinin informasiya təbliğatı ilə erməni düşüncəsi reformasiya edilir. Bütün bunlar gələcəkdə Rusiyanın Ermənistandakı 102-ci bazasının ABŞ bazası ilə əvəzlənməsinə hesablanır. “ABŞ dünyanın 80 ölkəsində 800 hərbi bazaya malikdir. 240 illik varlığı müddətində ABŞ cəmi 16 il müharibə aparmayıb. ABŞ-in hərbi məşını hara gedirsə, orada insanlar əziyyət çəkirlər.” Bu fikirləri Çin Müdafiə Nazirliyinin sözcüsü səsləndirib. Onun sözlərində təbii olaraq, haqq var. ABŞ hərbi bazalarının 181-i Almaniya-da, 122-si Yaponiya-da, 83-ü Cənubi Koreya-da, 50-si İtaliya-da. Müqayisə üçün qeyd etmək olar ki, Rusiyanın ölkə xaricindəki hərbi bazalarının cəmi sayı 30-40 civarındadır. Rusiyanın hazırda Gürcüstanda, Ermənistanda, Belarusda, Qazaxıstanda, Qırğızıstanda, Moldova-da (Dnestriyanı bölgədə), Suriya-da, Tacikistan-da, Vyetnamda, Ukrayna-da və Serbiya-da hərbi bazaları var. Həmçinin Afrikanın bir sıra ölkəsində (Misir, Sudan, Eritreya, Somali, Mərkəzi Afrika Respublikası və Mozambikdə) bir sıra rus hərbi bazalarının açılması nəzərdə tutulub. İndiki təqdirdə, Rusiyanın imperial maraqlarından irəli gələrək ABŞ bazasının Ermənistanda təsis olunmasının İrəvan üçün heç bir xoş gələcək vəd etmədiyini təxmin etmək olar. İlk təhdid amili isə Rusiyada 2,5 milyon nəfər erməninin yaşaması və deportasiya ehtimalıdır. Rusiya siyasətçiləri əmindirlər ki, Ermənistanın Rusiyadan,

KTMT-dən ayrılması çox ciddi nəticələr gətirəcək (hərbi, iqtisadi-siyasi və sosial yük olaraq) və Ermənistan bu nəticələrə hazır deyil. Odur ki, bunlar, sadəcə, emosional qaydada müzakirəyə çıxarılan mövzular hesab edilir. Ermənistan Rusiyadan asılılığını azaltmağa və global miqyasda siyasətini netrallaşdır-

mağa çalışır, bunun üçün Qərblə əməkdaşlığı genişləndirir. Bu konsepsiyada şərq və qərb qonşuları Azərbaycan və Türkiyə ilə də münasibətləri normalaşdırması həzırkı Ermənistan hakimiyyətinin prioritetləri arasında yer alır”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Məsavat”

Naxçıvanla sərhəddə Amerikanın tikdiyi zavod köçürülür

Ermənistanın Naxçıvan Muxtar Respublikasının Sədərək rayonu ilə həmsərhəd olan Arazdəyən kəndində inşa etdiyi metallurgiya zavodu başqa yərə köçürüləcək. Bu barədə iqtisadiyyat naziri Vaan Kerobyan bildirib.

Nazir vurğulayıb ki, zavod “çox da uzaq olmayan bir əraziyə” köçürüləcək. Onun sözlərinə görə, köçürmə və tikinti prosesi davam edir, sonrakı addımları investorlar müəyyən-ləşdirir. Qeyd edək ki, bundan əvvəl zavodun köçürüləcəyi barədə mətbuatda xəbərlər yayılmışdı.

Xatırladaq ki, Amerika sərmayəsi ilə inşa olunan zavodun Arazdəyənə tikilməsi Azərbaycanın etirazı ilə qarşılan-mışdı. Rəsmi Bakı dəfələrlə Ermənistandan tikintini dayandırmağı tələb etmişdi. Ermənistanın regional ekoloji problem yarada biləcək yeni təşəbbüslərindən biri də Azərbaycanla həmsərhəd bölgədə və Türkiyə ilə sərhədə çox yaxın ərazi-də - Arazdəyən kəndində 16500 kvadratmetr sahədə illik istehsal gücü 180000 ton olan 70 milyon dollarlıq iri metallurgiya zavodunu inşa etmək istəyi idi. Həmin ərazidə belə bir yeni zavodun tikilməsi və tullantıların Cənubi Qafqazın ikinci böyük çayı olan Araz çayına axıdılması nəinki bu çayın, eyni zamanda Arpaçayın çirklənməsinə gətirib çıxara bilərdi.

Arazdəyən vaxtilə azərbaycanlıların yaşadığı və sonralar deportasiyaya edildiyi kənddir.

Kənd Araz çayının yaxınlığında yerləşdiyinə görə tarixən Arazdəyən adlandırılıb.

Ermənistan hakimiyyəti Arazdəyənə adını 1968-ci ildə dəyişdirərək Yerasx qoyub.

Tarixi mənbələrə görə, kənddə əvvəllər ancaq azərbaycanlılar yaşayıb, sonra ora az sayda ermənilər də köçüb gəliblər. Daha dəqiqi, ermənilər bura 1897-ci ildə köçürülüb. Sonuncu deportasiya zamanı - 1988-ci ildə azərbaycanlılar kənddən didərgin salınıb.

Son məlumatlara görə, hazırda Arazdəyəndə 900 nəfərə yaxın erməni yaşayır.

Qeyd etdiyimiz kimi, Arazdəyənə ərazisi Naxçıvan Muxtar Respublikasının Sədərək rayonu ilə həmsərhəddir. Bu kəndi Sədərək rayonundan Vəlidəğ deyilən dağın yaratdığı və Qurd ağzı adlanan dar keçid ayırır. İrəvan-Naxçıvan-Bakı avtomobil yolu və İrəvan-Naxçıvan-Bakı dəmiryol xətti Arazdəyən kəndindən keçir.

Kəndin başının üstündəki postda Azərbaycanın üçrəngli bayrağının dalğalanması erməniləri daim təşviş içində saxlayır.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ötən həftə Tiflisdə “İpək yolu” forumunda “Sülh kəsişməsi” (“Crossroads of Peace”) layihəsini təqdim edib. Paşinyan bildirib ki, bu layihənin əsas məqamı Ermənistan, Türkiyə, Azərbaycan və İran İslam Respublikası arasında avtomobil yollarının, dəmir yollarının, boru kəmərlərinin, kabellərin, elektrik xətlərinin təmiri, tikintisi və istismarı vasitəsilə kommunikasiyaların inkişafıdır:

“Ermənistanın cənub və şimalından keçən dəmir yolları Şərqlə Qərbi birləşdirən bir çox avtomagistral kimi otuz ildir ki, regional səviyyədə fəaliyyət göstərmir və bu yolların bərpası Xəzər dənizini Aralıq dənizi ilə həm dəmir yolu, həm də avtomobil yolu ilə birləşdirən qısa və effektiv marşrut olardı. Eynilə, bu dəmir yolu və avtomobil kommunikasiyaları Fars körfəzini Gürcüstan limanları da daxil olmaqla, Qara dənizlə birləşdirməyin effektiv yolu ola bilər. Bu proqram bizim regionun bütün ölkələrinə böyük fayda gətirəcək və mən hökumətlərin və özəl investorların diqqətini bu imkana yönəltmək istəyirəm”.

O, “Sülh kəsişməsi” üçün prinsipləri də qeyd edib:

1. Magistral yollar, dəmir yolları, hava yolları, boru kəmərləri, kabellər, elektrik xətləri daxil olmaqla bütün infrastrukturları keçdikləri ölkələrin suverenliyi və yurisdiksiyası altında fəaliyyət göstərməlidir;

2. Hər bir ölkə öz ərazisində, öz dövlət qurumları vasitəsilə sərhəd və gömrük nəzarətini həyata keçirməli, həmçinin infrastrukturun təhlükəsizliyini, o cümlədən malların, nəqliyyat vasitələrinin və adamların həmin ərazilərdən keçməsinə təmin etməlidir. Yeri gəlmişkən, yaxın vaxtlarda Ermənistanın hüquq-mühafizə sistemində xüsusi bölmə yaradılacaq ki, onun funksiyası bizim patrul polisimizlə əməkdaşlıq şəraitində Ermənistandan keçən

Paşinyanla Kılıçdaroğlunu birləşdirən “Sülh kəsişməsi” xəritəsi

Ekspert: “Onlar bu xəritəni nəvələrinə vəsiyyət edə bilərlər”

beynəlxalq kommunikasiyaların, keçiriləcək malların, nəqliyyat vasitələrinin və əlbəttə ki, adamların təhlükəsizliyini təmin etmək olacaq;

3. Qeyd olunan infrastrukturlardan həm beynəlxalq, həm də ölkədaxili daşımalarda istifadə oluna bilər;

4. Bütün ölkələr bir-birinin infrastrukturundan bərabərlik və qarşılıqlı prinsip əsasında istifadə etməlidir. Belə olan halda sərhəd və gömrük nəzarətilə bağlı prosesdə müəyyən sadələşdirilmə həyata keçirilə bilər.

Hazırda Ermənistan Azərbaycanla sülh sazişi layihəsi və münasibətlərin nişanlanması üzərində işləyir. Paşinyan ümidvar olduğunu bildirib ki, yaxın aylarda bu proses uğurla başa çatacaq və münaqişə aşağıdakı prinsiplər üzrə həll olunacaq:

Ermənistan və Azərbaycan bir-birinin ərazi bütövlü-

yünü qarşılıqlı olaraq tanıyırlar ki, Ermənistan ərazisi 29 800 kvadrat kilometr, Azərbaycan ərazisi 86 600 kvadrat kilometrdir.

Ermənistan və Azərbaycan sərhədin delimitasiyasını 1991-ci il Almatı Bəyannaməsi əsasında həyata keçirməyə razılaşırlar, bu o deməkdir ki, Sovet İttifaqı respublikaları arasında inzibati sərhədlər dövlət sərhədlərinə çevrilir.

Diqqətçəkən məqamlardan biri Paşinyanın Zəngəzur dəhlizi terminindən istifadə etməməsidir. Sülh müqaviləsinin hələ imzalanmadığı zamanda kommunikasiyaların açılmasını ehtiva edən layihənin reallaşması suallar doğurur.

Qafqaz Beynəlxalq Münasibətlər və Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin (QAF-SAM) sədr müavini, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Nazim Cəfəroğlu “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, “Sülh kə-

şməsi” Paşinyanın ara-sıra dediyi “Armənskiy perekrestok”, yəni Ermənistan yol qovşağı ideyasının davamıdır. Politoloq xatırladı ki, Paşinyan bir neçə həftə öncə açıqlamasında qeyd etdi ki, Ermənistan Cənubi Qafqazın sülh bölgəsi olması üçün töhfə vermək istəyir, bunun üçün Ermənistan yol qovşağı sülh yol qovşağı olaraq dəyişdirilir. Azərbaycan Zəngəzur dəhlizi ilə sərbəst keçid üçün xüsusi imtiyaz yaxud təhlükəsizlik təminatı tələb edir. Bunun üçün 3 çıxış yolu var: “1. Ermənistan Azərbaycana şərait yaratmalıdır; 2. 3-cü ölkə, bu nümunədə Rusiyanın bu şəriti yaratmasına imkan verilməlidir; 3. Ya da Azərbaycana sərbəst şərait yaradılmalıdır. Paşinyan isə 4-cü variantı seçir və deyir ki, “Azərbaycana şərait yaradılır, amma bizə də Azərbaycandan keçib Rusiyaya

getmək üçün şərait yaradılın. Paşinyan Zəngəzur dəhlizi terminini mənimsəsə, müxalifətin əlinə yeni “kozır” verəcək. Bu da Ermənistanda qeyri-sabitlik deməkdir. Belə olan halda, sülh müqaviləsinin imzalanması da gecikəcək. Paşinyan eyni zamanda hüquq-mühafizə sistemində xüsusi bölmə yaradılacağını qeyd etdi. Bu prosesi Azərbaycan ərazisində müvəqqəti yerləşdirilmiş rus sülhməramlıları 10 noyabr bəyannaməsinə əsasən həyata keçirəcəklərini bildirirlər. Paşinyan bunu həm də onlara alternativ kimi təqdim edir. Zətan maddənin əvvəlində qeyd olunub ki, Azərbaycanla o şərtlə əməkdaşlığa hazırıq ki, hərə öz ölkəsində suverenliyi və təhlükəsizliyi təmin edəcək”.

Siyasi şərhçi Elçin Mirzəbəylinin fikrincə, Paşinyanın layihəsi Ermənistanı regionun nəqliyyat xəbəna çevirməsinə hədəfləyir və dolayısıyla absurd yanaşmanı ortaya qoyur. E.Mirzəbəyli vurğuladı ki, təqdim olunan layihə Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizinin bir hissəsinin, eyni zamanda Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin bir marşrutunun da Ermənistan ərazisindən keçməsinə nəzərdə tutur: “Bu, faktiki olaraq regionun digər dövlətlərinin yükdaşımalarda olan payının azalmasına gətirib çıxaran layihədir. Eyni zamanda bu layihə region dövlətlərini bəzi məsələlərdə Ermənistanın ümidinə qoya bilər. Bu absurd iddia ilə kiminsə razılaşacağına ümid etmirəm. Orta dəhliz zətan fəaliyyət göstərir.

Digər tərəfdən, Şimal-Cənub layihəsinin icrası istiqamətində ciddi addımlar atılır. Astara-Rəşt dəmir yolu xəttinin çəkilməsi bu layihənin tərkib hissəsidir. Digər seqment İran ərazisindən keçərək Azərbaycanı Naxçıvanla birləşdirəcək dəhlizdir. Prinsip etibarilə bu həm də Orta dəhlizin bir marşrutu hesab oluna bilər. Ermənistanın təklif etdiyi layihədə Şimal-Cənub layihəsinin bir marşrutunun Gürcüstan üzərindən keçməsi nəzərdə tutulur ki, bu da Ermənistanın imkanlarının gücləndirilməsi deməkdir. Bəşər tarixində heç kim məğlub ölkənin belə böyük iddialarla çıxış etməsinin şahidi olmayıb. Düşünürəm ki, bu layihənin reallaşması mümkün deyil. Ermənistan işğalçılıq siyasəti yürüdükdən, qonşu ölkənin ərazisini viran qoyduqdan, hətta məğlub olduqdan sonra bölgədə üstün mövqeyə sahib olmağa çalışır. Bu işə absurdur. Xatırladı ki, Cümhuriyyət Xalq Partiyasının da belə bir xəritəsi var idi. Bu xəritələri Paşinyan da, Kılıçdaroğlu da nəvələrinə vəsiyyət edə bilər”.

Topçubaşov Mərkəzinin rəhbəri, siyasi analitik Rusif Hüseynov isə bildirdi ki, Ermənistanın regional formatda həyata keçirmək istədiyi bütün layihələr, o cümlədən “Sülh kəsişməsi” layihəsi Azərbaycanla razılaşma olmadan mümkün deyil: “Sülh sənədi hazırlana bilər, məsələ, çərçivə sazişi, oraya nəqliyyat-kommunikasiya xətləri ilə bağlı müddəa daxil ediləcək. Bundan sonra sözügedən layihə üzərində iş aparıla bilər. Yaxud sülh sazişi olmadan da tərəflər müəyyən məsələlərdə razılığa gələ bilərlər. Bunu da istisna etmək olmaz. İstənilən halda sülh sazişinin imzalanıb-imzalanmayacağı həlledici rol oynayacaq”.

□ Nigar HƏSƏNLİ
“Yeni Müsavat”

Makronun yaxın zamanda Bakıya işi düşəcək - “Uran işi”

Fransa prezidenti Qazaxıstan uranının daşınmasında ciddi seçim etməlidir: ya Azərbaycan, ya...

Fransa prezidenti Emmanuel Makronun yaxın zamanda Azərbaycana işi düşəcək”. Bunu siyasi şərhçi Elxan Şahinoğlu bildirib. O deyib ki, Fransa elektrinə olan tələbatının 80 faizini atom elektrik stansiyalarından əldə edir. Atom elektrik stansiyaların çalışması üçün isə daim urana ehtiyac var.

“Fransa uranı Afrika ölkələrindən, əsasən də Nigerdən əldə edirdi. Ancaq Nigerdə çevrilişdən sonra hakimiyyətə gələn qüvvələr Fransaya uran satmaqdan imtina ediblər. Bu vəziyyətdə Paris Nigeri urana malik bir başqa dövlətlə əvəz etmək məcburiyyətində qalıb. Emmanuel Makron məhz buna görə noyabrın 1-də Qazaxıstana səfər edəcək. Qazaxıstan da kifayət qədər uran ehtiyatlarına malikdir. Dünya

uran ehtiyatının 40 faizi Qazaxıstandadır. Astananın Fransaya uran satmağa hazır olması işin yarısıdır. Uran təhlükəsizlik səbəblərindən hava yolu ilə daşınmır, quru və dəniz yolundan istifadəyə üstünlük verilir”.

Ekspertin sözlərinə görə, Qazaxıstan uranının Fransaya quru yolla daşınması üçün iki marşrut var: Rusiya və Azərbaycan.

“Ukrayna müharibəsi ilə bağlı Fransanın Rusiya ilə

münasibətləri gərgindir. Bu səbəbdən Qazaxıstan uranının Rusiya üzərindən Fransaya çatdırılması problematiktir. Emmanuel Makron

hakimiyyətə gəldiyi gündən bu yana Azərbaycan əleyhinə siyasət yürüdü. Bu səbəbdən Qazaxıstan uranının Azərbaycan üzərindən

Fransaya daşınması da mümkün görünür. Makron bu vəziyyətdə “Rusiya, yoxsa Azərbaycan” sualı ilə üz-üzə qalıb. Əgər Makron Azərbaycan əleyhinə siyasətdən imtina edərsə və ölkəmizlə keçmişdə olan normal əlaqələrin bərpası qərarını verərsə, Qazaxıstan uranının Azərbaycan üzərindən daşınması ehtimalı arta bilər. Ancaq bunun üçün Makron Cənubi Qafqaz siyasətini köklü sürətdə korrekte etməlidir”.

E.Şahinoğlunun sözlərinə görə, Fransanı başqa bir problem də gözləyir: “Qazaxıstan uranını Çin də alır. Çinin də xeyli atom elektrik stansiyası var və onların da böyük həcmdə urana ehtiyacı var. Çin Qazaxısta-

nın uran istehsal edən müəssisələrinə böyük yatırımlar qoyub. Çin 2012-ci ildən başlayaraq Qazaxıstanın ən böyük uran alıcısıdır. Əgər Çin həmin ilə qədər Qazaxıstandan 1750 ton uran alırdısa, sonrakı müddətdə bu rəqəm 6 dəfə artıb. Çin 2013-cü ildə Qazaxıstandan 15 min ton uran alıb. Çin Qazaxıstanın bütün uranını almağa hazırdır. Çində 37 işlək nüvə reaktoru var, 20 nüvə reaktoru tikilməkdədir. Çin 2017-ci il üçün daha 40 nüvə reaktoru inşa etməyi planlaşdırır. Yeni Çin urana doyan deyil. Çin ekoloji baxımdan zərərli olan kömür istehsalından imtina etməyi planlaşdırır. Belə vəziyyətdə Qazaxıstanın Fransaya uran satması Çinin maraqlarına ziddir və Pekin buna mane olmaq üçün Astanaya təzyiq etməyə çalışacaq”.

□ “Yeni Müsavat”

İsrail Energetika Nazirliyi ölkənin Aralıq dənizi sahillərində təbii qaz axtarışları üçün 6 şirkətə 2 lisenziya verib. Bu barədə nazirliyin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Bu ilin yayında elan edilən tenderin nəticəsi olaraq lisenziyalardan biri İtaliyanın "Eni", "Dana Petroleum" və İsrailin "Ratio Energies" şirkətlərindən ibarət qrupa təqdim olunub. Bu qrup böyük "Leviafan" yatağının qərb hissəsində işləyəcək.

İkinci qrupa isə Azərbaycanın SOCAR, Britaniyanın BP və İsrailin "NewMed" şirkətləri daxildir. İsrailin enerji naziri İsrail Kats deyib ki, sözügedən şirkətlər qarşından gələn üç ildə qaz kəşfiyyatı sahəsində misilsiz investisiyalar yatırmaq öhdəliyi götürüblər.

Lisenziyalar ilkin müddət olaraq üç il üçün verilib. Lisenziyaların müddəti daha sonra nəticələrdən asılı olaraq 7 ilədək uzadıla bilər. Nazirliyin məlumatında deyilir ki, lisenziyaları almış şirkətlər əvvəlcə onlara tapşırılmış sahələri yoxlayacaq, daha sonra isə yatağın inkişaf etdirilməsinə dair qərar qəbul edəcəklər.

"Reuters" yazır ki, BP-nin sözcüsü SOCAR-ın başçılıq etdiyi konsorsiuma lisenziya verilməsini təsdiq edib. BP, SOCAR və "NewMed" iyulda keçirilən tenderdə birgə iştirak edirdilər. "NewMed" artıq "Leviafan" yatağında təbii qaz hasilatı ilə məşğuldur. Şirkət bu yataqda 45 faizdən çox paya sahibdir.

Qeyd edək ki, Aralıq dənizinin şərq sahillərində böyük enerji ehtiyatları mövcuddur. ABŞ Geoloji Araşdırmalar Mərkəzinin ehtimallarına görə, Kipr, Livan, Suriya və İsrail arasında qalan dəniz bölgəsində 3,45 trilyon kubmetr qaz və 1,7 milyard barrel neft var. Nil Deltası hövzəsində isə 1,8 milyard barrel neft, 6,3 trilyon kubmetr təbii qaz və eləcə də 6 milyard barrel maye qaz yatağı olduğu ehtimal olunur. Bundan başqa, Kipr adası ətrafında olduğu ehtimal olunan 8 milyard barrel neft yatağından başqa Krit adasının cənub və cənub-şərqində "Here-do" adlı yataqda 3,5 trilyon kubmetr qaz olduğu ehtimal edilir.

Bu bölgənin neft-qazla zəngin olmasına dair iddialar 2007-2008-ci illərdən səsləndirilsə də ilk nəticələr 2009-cu ildə əldə olunub - İsrail öz sahillərində ehtiyatlarının həcmi 280 mil-

Azərbaycan qaz üçün Aralıq dənizinə çıxır: SOCAR nə əldə edəcək?

İlham Şaban: "Bir kəşfiyyat quyusunun qazılması təxminən 100 milyon dollara başa gəlir"

yard kubmetr hesablanan "Tamar" qaz yatağını kəşf edib. Daha sonra yenə İsrail tərəfindən 620 milyard kubmetrlik ehtiyatı olan "Leviafan" yatağı açılıb. 2011-ci ildə isə Kipr yaxınlığında "Afrodita" yatağı (200 milyard kubmetr ehtiyatla) aşkarlanıb.

2015-ci ildə İtaliyanın "Eni" şirkəti dənizin Misirə aid hissəsində "Zöhr" yatağını kəşf edib - 850 milyard kubmetrə qədər ehtiyatla. 2018-ci ildə onunla eyni həcmdə daha bir yataq açılıb. İsrail, Misir, Kiprdən əlavə, Aralıq dənizinin Suriya, Livan, Fələstin və Yunanistan hissələrində də böyük ehtiyatların olduğu güman edilir. Buna görə də böyük qüvvələrin bölgəyə marağı getdikcə artır. ABŞ, Fransa, İtaliya şirkətləri kəşfiyyat işləri üçün müxtəlif ölkələrdən lisenziyalar alırlar.

Azərbaycanın milli neft-qaz şirkətinin bu yarışa qoşulması kifayət qədər ciddi uğur hesab oluna bilər. Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın sözlərinə görə, SOCAR-ın dənizdə kəşfiyyat quyularının qazılmasında kifayət qədər böyük təcrübəsi var: "Bu layihədə SOCAR-ın əsas işi qazma olacaq yəqin ki. Çünki "Caspian Drilling Company Limited" (CDC) MMC bundan əvvəl də Aralıq dənizində kəşfiyyat quyusu qazıb. Bir belə quyunun qazılması 100 milyon dollara başa gə-

lir. SOCAR işi konsorsium çərçivəsində həyata keçirəcək deyə yəqin ki, investisiyalar da 3 şirkət tərəfindən yatırılacaq. Kəşfiyyat işləri Aralıq dənizinin İsrailə məxsus sularında işlənməkdə olan "Kariş" yatağının yaxınlığında aparılacaq. Əgər kəşfiyyat işləri uğurla nəticələnib, qaz ehtiyatları aşkarlansa, SOCAR həm yüksək gəlir əldə edəcək, həm də dənizdə kəşfiyyat işləri sahəsində global miqyasda nüfuzunu ciddi şəkildə artıracaq. Qaz aşkarlansa, 7 illik müddətdə yatağın işlənməsinə dair yeni müqavilə imzalanacaq".

Ekspert bildirir ki, əslində yayda elan olunan tenderin nəticələri noyabrda açıqlanmalı idi: "İsrail hökumətinin nəticələri indi açıqlaması, bir növ, siyasi məqsəd daşıyır: mənim layihələrimdə dünyanın ən böyük şirkətləri yer alır mesajı verilir".

SOCAR-a məxsus CDC MMC-nin internet saytında verilən məlumata əsasən, şirkət Xəzər dənizində ilk müştərək müəssisə kimi, regionda qazma əməliyyatlarını həyata keçirmək məqsədilə 1996-cı ildə yaradılıb. Şirkətin əsas fəaliyyət istiqaməti üzən dəniz qazma qurğularının təmiri, modernləşdirilməsi, onlara nəzarət və texniki xidmətlərin göstərilməsi, dəniz neft-qaz quyularının qazılması və təmiri işlərinin bütün mərhələlərində iştirak etməkdir.

CDC Xəzərin Azərbay-

can sektorunda mövcud 16 Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişlərinin kəşfiyyat qazması üzrə əsas icraçısıdır. Şirkətin "İstiqlal" və "Dədə Qorqud" üzən qazma qurğuları vasitəsilə "Qarabağ", "Əşrəfi", "Dan Ulduzu", "Azəri", "Çıraq", "Günəşli", Şahdəniz", "Naxçıvan", "Abşeron", "İnam", "Kürdaşi" və "Araz" dəniz strukturlarında, ümumilikdə, 14 geoloji strukturdə 100 dərin kəşfiyyat quyusu, "Şərqi Azəri", "Qərbi Azəri" və "Mərkəzi Azəri"də 114 əyri və horizontal quyusu qazılıb. Qazma fəaliyyəti nəticəsində "Azəri-Çıraq-Günəşli" və "Şahdəniz" yataqları kəşf edilib.

CDC "İstiqlal" və "Dədə Qorqud" yarım dəniz qazma qurğularının modernləşdirilməsini həyata keçirməklə yanaşı, Heydər Əliyev adına 6-cı nəsil yarım dəniz qazma qurğusunun da inşasına rəhbərlik edib, onunla "Abşeron" qaz yatağında qazma işləri aparıb. Heydər Əliyev adına yarım dəniz qazma qurğusu ilə hazırda "Şəfəq-Asiman" yatağında da qazma işləri aparılır. Bundan əlavə, CDC Aralıq dənizində İsrail dövləti üçün 2 kəşfiyyat quyusu qazıb, Türkiyədə isə 6-cı nəsil "Fatih" qazma gəmisi-nin reaktivasiyasını həyata keçirib, onunla ilk qazma xidmətini icra edib.

Onu da bildirək ki, Avropanın Rusiya qazından asılılıqdan qurtarmaq planlarında İsrail mühüm yer tutur. 2022-ci ildə İsrailin qaz

hasilatı rekord həcmə - 21,9 milyard kubmetrə çatıb. Bu həcm 12,7 milyard kubmetri 3 faizlik artım nümayiş etdirən daxili tələbatın ödənməsinə, 9,2 milyard kubmetri isə 29 faiz artım qeydə alınan ixraca yönəldilib. İsrailin 2022-ci ilin oktyabrında Aralıq dənizində yerləşən "Kariş" və "Kana" yataqları ilə bağlı Livanla razılığa gəlməsindən sonra ölkənin ixrac potensialı illik 45 milyard kubmetrə qədər artacaq. Bu ilin iyununda İsraildə yeni qaz yatağı kəşf edilib. Yeni yataq hasilatı aparan "Kariş" və "Tanin" yataqları arasında yerləşir. Onun çıxarılablən qaz ehtiyatları 68 milyard kubmetr həcmində hesablanır. "Katlan" adlandırılan yataqda hasilat işləri üçün "Kariş"dəki infrastrukturdan istifadə olunacaq.

Ölkə Misir və İordaniya da qaz satır, lakin bu həcmə də ixrac potensialı tam reallaşdırmaq üçün yetərli deyil. İsrail qaz ixracını mümkün qədər artırmağa çalışır. Bu zaman əsas alıcı qismində, əlbəttə ki, Avropa İttifaqı çıxış edir. 2022-ci ilin iyununda Avropa Komissiyası Qahirədə İsrail və Misirə qaz idxalına dair razılaşma imzalayıb. Razılaşmaya əsasən İsrail qazı Misirdəki zavodlarda sıxılacaq, daha sonra maye şəklində tankerlərlə Avropaya ixrac olunacaq. Əvəzində Avropa İttifaqı İsrailə hasilatı artırmaq üçün kəşfiyyat və hasilat işlərində, Misirə isə sıxılmış qaz istehsalı infrastrukturunu genişləndirmək üçün kömək edəcək.

Hazırda İsrail hasil ediləcək qazın ixrac marşrutları üzərində işləyir. 2020-ci ildə İsrail, Yunanistan və Cənubi Kipr İsrailin "Leviafan", Yunan Kiprinin "Afrodita" yataqlarının qazını Avropaya çatdıracaq Şərqi Aralıq dənizi qaz boru xəttinin (EastMed pipeline) tikintisi haqqında saziş imzalayıblar. Ötən müddət ərzində hər 3 tərəf sazişi ratifikasiya edib, layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılması işləri

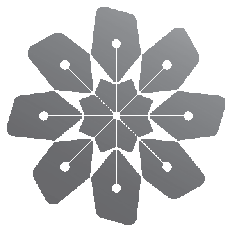
nə başlanıb. Avropa İttifaqı layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasının hazırlanması üçün 34,5 milyon avro ayırıb, onu özü üçün maraq dairəsində olan layihə elan edib. Bu isə o deməkdir ki, çəkiləcək kəmərlə Avropa Komissiyasının 3-cü enerji paktinin təsir dairəsinə düşməyəcək. Bundan əlavə, ABŞ da layihəni dəstəkləyib. Hətta Afinadakı imzalanma mərasimində ABŞ-ın o vaxtkı dövlət katibi Mayk Pompeo da qatılmışdı.

Uzunluğu 1900 kilometr olan qaz kəmərinin 1300 kilometr dənizin altından, 600 km-i isə qurudan keçməlidir. Layihənin ümumi dəyəri 7 milyard dollar hesablanır. Lakin əksər analitik mərkəzlər bu məbləğin 9 milyard dollara qədər artacağını gözləyirlər. 2025-2026-cı illərdə istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulan kəmərin illik layihə ötürücülük gücü cəmi 10 milyard kubmetr nəzərdə tutulur. Lakin Türkiyənin Kiprə məxsus sərvətlərdən Şimali Kiprin də bəhrələnmək hüququnun olduğunu bəyan edərək, sazişdə bu hüququn təsbit olunmadığına görə ona qarşı çıxması layihənin icrasında durğunluğa səbəb olub. 2022-ci ildə Liviya ilə Türkiyə arasında əldə edilən razılaşmaya əsasən, kəmərin keçəcəyi ərazinin bir hissəsi - Kipr adasının Şərqi akvatoriyası Türkiyənin müstəsna iqtisadi ərazisi hesab olunur. Artıq ABŞ-ın layihəyə verdiyi dəstəyi geri çəkdiyi və bunu məhz Türkiyənin etirazlarına görə etdiyinə dair məlumat da yayılıb.

İsrail qazını Avropaya çatdıracaq mümkün variantlar arasında ən səmərəlisi Türkiyə üzərindən çəkilməsi gözlənilən kəmərlə hesab olunur. Bu qaz kəmərinin uzunluğu 500-550 kilometr, ötürücülük gücü 32 milyard kubmetr, dəyəri isə 1,5 milyard avro həcmində hesablanır. İlk dəyəri 7 milyard dollar hesablanan "EastMed" 10 milyard kubmetrlik ötürücülük gücü ilə onunla rəqabət aparmaq imkanında deyil.

SOCAR-ın İsrail sahillərində qaz kəşfiyyatı və işlənməsində iştirakı ixrac marşrutunun seçilməsi zamanı Türkiyə variantının üzərində dayanılması üçün əlavə müsbət faktor ola bilər.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məşavət"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycanın dövlətçilik
tarixinin, milli adət-ənənələrinin,
elm və mədəniyyətinin təbliği**

Bakıda 29-31 oktyabr tarixlərində ilk dəfə olaraq böyük Musiqi Forumu keçirildi. Mərhum prezident Heydər Əliyevin 100 illik yubiley tədbirləri çərçivəsində keçirilən forum Heydər Əliyev Fondu və Mədəniyyət Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub.

“Gülüstan” sarayında keçirilən tədbirin ilk günündə mədəniyyət və ictimaiyyət nümayəndələri ilə yanaşı **mədəniyyət nazir Adil Kərimli** də iştirak edib. Nazir çıxış edərək bildirib ki, il ərzində Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş teatr, kino və Azərbaycan dili və ədəbiyyat forumları keçirilib:

“Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti və müdrik qərarları nəticəsində ölkəmizin mədəni həyatında köklü dəyişikliklər baş verib. O, respublikaya rəhbərlik etdiyi hər iki dövrdə bütün sahələrlə yanaşı, musiqi sənətinə də xüsusi qayğı və diqqət göstərib. Onun peşəkar musiqinin inkişafı ilə bağlı imzaladığı sənədlər, musiqiçilərin həyat və yaradıcılığı ilə yaxından maraqlanması, onlara göstərdiyi xüsusi qayğı bu gün də öz bəhrəsini verir.

Prezident İlham Əliyevin düşünülmüş, məqsədyönlü siyasəti nəticəsində Azərbaycan mədəniyyəti yeni mərhələyə qədəm qoyub. Ölkəmiz mədəniyyəti, xüsusilə musiqisi ilə xaricdə tanınıb. Milli dəyərlərimizin dünya miqyasında təbliği və tanınması istiqamətində Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə görülmüş işlər xüsusilə diqqətəlayiqdir. 2003-cü ildə Azərbaycan musiqisinin ən dəyərli incilərindən olan muğam UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Reprezentativ siyahısına daxil edilib və özünün bədii təkrarlanmazlığını, dünya mədəniyyəti üçün dəyərini təsdiq edib”.

Musiqi Forumunun əhəmiyyətinə toxunan nazir bildirib ki, üç gün ərzində tədbir çərçivəsində ölkənin tanınmış musiqi xadimləri ilə yanaşı, xarici ölkələrdən dəvət olunmuş qonaqların da bu sahənin çağdaş vəziyyəti ilə bağlı fikirləri dinlənəcək, fikir mübadiləsi aparılacaq. Forum günlərində həmçinin Azərbaycan milli musiqi ənənələrinin yaşadılması, dünyaya tanınması ilə bağlı məsələlər də diqqət mərkəzində olacaq. Forumda səsləndirilən təkliflər ümumiləşdiriləcək, təhlil ediləcək və “Azərbaycan mədəniyyəti - 2040” Konsepsi-

yasında öz əksini tapacaq.

Forumda Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, xalq artisti Fərhəd Əliyev çıxış edərək, irihəcmli və akademik əsərlərə böyük ehtiyac duyulduğunu deyib. O, ümidvar olduğunu bildirib ki, bu qəbildən tədbirlər musiqi sahəsinin inkişafına öz töhfəsini verəcək: “Təəssüflər olsun ki, 20-ci əsrin musiqiləri konsert zallarımıza hələ gəlib çıxmayıb.

Mən burada onlarla ad çəkərim ki, onlar 20-ci əsr musiqisinin ən önəmli imzalarıdır, amma onlar bizim konsert zallarında yoxdur. Mənə bəzən suallar verirlər ki, bizdə indi niyə Qara Qarayev yetişmir? Bu mənə veriləcək sual deyil”.

Firəngiz Əlizadə diqqətə çatdırıb ki, Bəstəkarlar İttifaqı bəstəkar yetişdirmir, çünki təhsil ocağı deyil: “Bəstəkarlar İttifaqı yetişmiş bəstəkarları üzvlüyünə qəbul edir, onların dünyaya çıxışına şərait yaradır. Bunlar ayrı-ayrı şeylərdir. Daha sonra televiziya kanallarında yaradıcılıq ittifaqlarının ləğv edilməsi ilə bağlı səslənən fikirlər mənə çox pis toxunur. Onlar deyirlər ki, guya həmin yaradıcı ittifaqlar sovet təbliğatı ilə məşğul olublar. Bu fikir kökündən yanlışdır. Bəstəkarlar İttifaqının başında hər zaman Azərbaycanı sevmən, onun musiqisinə canla-başla xidmət edən dahi şəxslər dayanıb ki, o adamlar Azərbaycan musiqisi üçün çalışıblar, sovet musiqisi üçün yox. Mənə qədər olan sədrlər və mən özüm - heç birimiz heç vaxt sovet musiqisi təbliğatı ilə məşğul olmamışıq”.

Forumda Bakı Musiqi Akademiyasının rektoru, xalq artisti Fərhəd Əliyevin də çıxışı yadda qalan oldu: “Telekanalların proqram siyasəti məsələsi olduqca vacib məsələ və problemdir. Mən istəməzdim ki, proqramların 90 faizi əyləncə motivli olsun. Heç olmasa, bunların 30-40 faizində ciddi sənət, ciddi musiqi görmək arzumdur. Elə olur ki, bu verilişlərə baxanda adam utanır. Biz bu sözləri ifadə etməkdən çəkinməməliyik, özümüzü tənqid etməkdən utanmamalıyıq”.

İlk dəfə keçirilən Musiqi Forumu necə yadda qaldı?

Siyavuş Kəriminin təkzibi, Fərhəd Bədəlbəylinin utanması, Zeynəb Xanlarovanın jurnalistlərlə bağlı “andı...”

Onun həmkarı, Azərbaycan Milli Konservatoriyasının rektoru, xalq artisti, professor Siyavuş Kərimi də ölkənin musiqi sahəsində mövcud olan problemlərdən danışib. Siyavuş Kərimi Azərbaycanda musiqiçilərin vəziyyətinin iş tapmaq baxımından problemli olduğunu diqqətə çatdırıb: “Hazırda çox istedadlı gənc ifaçılar var və onlara dəstək olmaq lazımdır. Təəssüf ki, onların təhsil alıb bitirdikdən sonra iş problemləri meydana gəlir. Azərbaycanda musiqiçilərin durumundan danışsaq, görürük ki, onlar iş baxımından problem yaşayır. Kim normal yaşayırsa, o adamlar toya gedir. Minlərlə musiqiçidən, uzağı, yüzü-iki yüzü toya gedir, gedə bilir. Bəs qalanları? Konservatoriyanı bitirən kəs orta məktəblərdə musiqi fənnini tədris etmək gücündədir. Amma musiqidən bixəbərlər adamlar onların yerini tutur, musiqi tədris edirlər”.

Siyavuş Kəriminin digər fikirləri isə qalmaqal yaradıb.

Belə ki, xalq artisti “Azərbaycan musiqisi dünyada heç yerdə qəbul edilmir, çünki Azərbaycanda yazılan musiqilər beynəlxalq standartlara cavab vermir.

Elementar bir şeyi deyim, Azərbaycan himni İngiltərədə yazılıb. O üç dəqiqəlik səsyazmaya görə Azərbaycan İngiltərəyə 200 000 funt sterlinq pul ödəyib. Məgər Azərbaycanda lazımi studiya yaradıb onu burada etmək olmaz? Biz studiyasız heç yərə çıxma bilmərik, bilməyəcəyik”, deyib.

Xalq artistinin bu açıqlaması cəmiyyətdə xeyli müzakirə yaradıb. Lakin sonradan Siyavuş Kərimi “525-ci qəzet”ə açıqlama verərək, Azərbaycan musiqisi və ölkəmizdəki səsyazma studiyaları ilə bağlı səsləndirdiyi fikirlərin mətbuat orqanlarında təhrif olunduğunu deyib. O bildirib ki, əslində tamam başqa fikir səsləndirib: “Ölkəmizdə ilk dəfə olaraq belə genişmiqyaslı Musiqi Forumunun keçir-

ilməsi təqdirləyiq haldır. Həqiqətən də musiqimizin indiki vəziyyətində bir sıra problemlər var və biz də o problemlərin həlli istiqamətində forumun çox böyük köməyinin olacağına inanırıq. Belə tədbirlərin keçirilməsi lazımlı və vacib məsələdir.

O ki qaldı mənim forumda səsləndirdiyim fikirlərə, təəssüf edirəm ki, bəzi xəbər saytları sözlərimi kontekstdən çıxararaq, təhrif ediblər. Söhbət Azərbaycandakı səsyazma studiyalarının keyfiyyətindən gedirdi. Bəli, bu gün Azərbaycanda peşəkar, beynəlxalq standartlara cavab verən səsyazma studiyaları yoxdur. İndiki dövrdə Azərbaycan musiqisinə lazım olan vacib məsələlərdən biri məhz dünya standartlarına cavab verən səsyazma studiyalarıdır. Amma mən heç yerdə deməmişəm ki, Azərbaycan musiqisi dünyada qəbul edilmir və ya Azərbaycan musiqisi dünyada heç kimə lazım deyil. Çox təəssüf ki, həmin saytların yazdığı yanlış

informasiyanı bədxah qonşularımız da tərcümə edərək tirajlayırlar. Erməni mədəniyyəti Azərbaycan mədəniyyəti üzərində, onun hesabına yaranıb. Bizim mədəniyyətimizin, musiqimizin oğurlarına belə bir fürsət vermək nəyə lazım idi axır?! Mən özüm uzun illərdir Azərbaycan musiqisinə xidmət edirəm, belə bir fikri necə deyə bilərəm?”

Bu arada xatırladaq ki, bir neçə il öncə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, xalq artisti Firəngiz Əlizadə də Mədəniyyət Nazirliyinə müraciət edərək, dövlət səsiyəsində səsyazma studi-

yasının yaradılmasını istəmişdi. Firəngiz Əlizadə bildirmişdi ki, bu cür studiya yaradılsa, musiqilər, mahnılar daha səviyyəli şəkildə səslənər.

Forum həm də xalq artisti Zeynəb Xanlarovanın uzun illərdən sonra görünməsi və jurnalistlərə göstərdiyi sərt təpki ilə yadda qaldı. Xalq artisti jurnalistlərin suallarını cavabsız qoyaraq, deyib: “Kəlmə də kəsmərəm. Heç nə danışmaram. Mən danışiram, siz başqa cür yazırsız. Evdən çıxanda söz vermişəm, and içmişəm ki, danışmayacam”.

Tədbirdə iştirak edən xalq artisti, “Şöhrət” ordenli bəstəkar Faiq Sücəddinov forumla bağlı təəssürlərini “Yeni Müsavat”la bölüşüb: “Bu, çox möhtəşəm forum idi. Orada Mədəniyyət Nazirliyinin əməkdaşları, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının üzvləri, xalq artistləri, müğənnilər, mülətimlər, həmçinin kollektivi və digərləri var idi.

İlk öncə qeyd edim ki, yeni mədəniyyət naziri Adil Kərimli gələndən çox əhəmiyyətli sərgilər, tədbirlər keçirilir. Forum da açıq mikrofon idi. Mədəniyyətdə, musiqidə olan problemlər qabardıldı. Məsələn, bu gün orkestr, not çapı ilə bağlı problemlərdən söz açıldı, uşaq musiqisi ilə bağlı təkliflər səsləndi və sairə. Yəni çox məsələlərdən söz açıldı, suallar qoyuldu, həmin suallara cavab axtarmağa çalışıldı. Bu, çox gözəl proses idi.

Mənə elə gəlir ki, bu forumun gələcəkdə çox gözəl təfərrifləri görə biləcəyik”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xalidə GƏRAY

Son aylar xüsusən də bölgələrdə xüsusən ov tüfəngi ilə törədilən qətlərin sayı artıb. Bir neçə gün əvvəl Corat qəsəbəsində şəxsin qisas məqsədilə evə daxil olub bir ailənin iki üzvünü öldürməsi, 4 nəfəri yaralamaı bu mövzunu gündəmə gətirir.

Qeyd edək ki, Daxili İşlər Nazirliyi də bu xüsusda vətəndaşlara müraciət edib. Nazirliyin mətbuat xidmətinin rəisi Elşad Hacıyev sosial şəbəkədəki hesabında vətəndaşlara müraciət edərək qanunsuz odlu silah saxlayanları həmin silahları təhvil verməyə çağırıb. "Qanunsuz odlu silahlar könüllü verilecəyi təqdirdə cəza təhdidi yaranmır. Başqa sözlə, könüllü təhvil verilsə, DİN həmin şəxsə təşəkkür edəcək", - DİN sözçüsü vurğulayıb.

Hər bir Azərbaycan vətəndaşı silah almaq hüququna malikdir. Amma bu hüququ əldə etmək üçün müəyyən tələblər var. Bu silahlar hansı kateqoriyaya aiddir və neçə ədəd almaq olar?

Azərbaycan Respublikasının 18 yaşına çatmış hər bir vətəndaşının mülki silah əldə etmək hüququ var.

Mülki silahı əldə etmək istəyən vətəndaş yaşadığı ərazi polis orqanına və ya Daxili İşlər Nazirliyinin Baş İctimai Təhlükəsizlik İdarəsinə müraciət etməlidir. Silahın alınmasına xüsusi icazə verilir. Xüsusi icazəni əldə etmək üçün vətəndaş tərəfindən aşağıdakı sənədlər təqdim olunur:

* Ərizə (polis orqanından alınmış blank doldurulur)

* Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığını təsdiq edən şəxsiyyət vəsiqəsi;

* Sağlamlıq haqqında tibbi arayış;

* 3x4 sm ölçüdə iki ədəd fotosəkil.

* Ərizə ilə müraciət etmiş şəxslərin məhkumluğu və profilaktiki uçotda olub-olmaması yoxlanılır. Dövlət orqanı tərəfindən xüsusi yoxlanılması həyata keçirilən şəxslər barədə belə yoxlamalar aparılır.

* Mülki silahın əldə edilməsinə xüsusi icazə verilməsi üçün vətəndaşın ovçular cəmiyyətinin üzvü olması tələb edilmir.

* Əcnəbilər vətəndaşlığını təsdiq edən şəxsiyyət vəsiqəsini və vətəndaşı olduğu dövlətin səfirliyindən (nümayəndəliyindən) vəsatət məktubu təqdim etməlidir. Bu halda tibbi arayış təqdim edilmir və məhkumluğu yoxlanılır.

Vətəndaş narkomaniyadan, alkoqolizmdən əziyyət çəkirsə, əvvəllər ağır cinayətlər törədibsə, onlara silah satılmasından imtina edilə bilər.

Əcnəbilər də ölkəmizdə silah ala bilərlər. Bunun üçün onlar vətəndaşlığı təsdiq edən şəxsiyyət vəsiqəsini və vətəndaşı olduğu dövlətin səfirliyindən (nümayəndəliyindən) vəsatət məktubu təqdim etməlidirlər. Bu halda onlardan tibbi arayış alınmır və məhkumluğu yoxlanılır. Lakin əcnəbilər xüsusi icazə əsasında əldə etdikləri mülki silahı alındığı vaxtdan 5 gündən gec olmaı yaraq, Azərbaycandan çıxar-

Ölkədəki ağır cinayətlərdə əsas silah - ov tüfəngləri...

Hüquqşünas deyir ki, qanunsuz odlu silah saxlama faktına görə cəzalar sərtləşdirilməlidir

malıdırlar. Bu tələb pozularsa, silah müsadirə olunur.

Azərbaycanda silah əldə etmək o qədər də çətin deyil. DİN-dən şəxsin odlu silah əldə etmək üçün xüsusi icazəsi varsa, silah mağazalarına üz tuta bilər. Silah satışı mağazalarında hətta 60 manata travmatik tapança da almaq mümkündür. Belə tapançanın alınması üçün xüsusi icazəyə ehtiyac yoxdur. Odlu silahlara, tüfənglərə gəlinə isə qiymət silahın hansı materiallarla işlənməsindən asılı olaraq dəyişir.

Məsələn, qundağı plastmas olan silahların qiyməti daha ucuz, qiymətli taxtadan olanların isə baha olur. Materiallara görə fərq 100 manatdan 1000 manata qədər ola bilər. Türkiyə istehsalı olan "Churchill" tüfəngi 1000 manata, həm də 2 il zəmanətə almaq olar. 12 kalibrlilik "MÇ-9" tüfəngi 1500 manata, tam res-tavrasiya olunmuş, 16 kalibrlilik "Toz-63" tüfəngi 1000 manata satışıdır. İtaliya istehsalı olan 12 kalibrlilik "Benelli" tüfəngi 2500 manata təklif olunur. 5 patron ehtiyatı olan bu tüfəng quş ovu üçün yararlıdır. Patronların qiyməti isə 60 qəpikdən 1 manat 60 qəpiyə qədər dəyişir. Türkiyə istehsalı olan "Hatsan Eskort"un qiyməti 900 manatdan başlayır. 12 kalibrlilik 4+1 patronlaşa var. Taxta qundaqla, 7+1 patronlaşa ilə bu tüfəng 1300 manata satılır.

Mağazalarda qayda belədir ki, tüfəng almaq istəyən şəxs pulu nağd şəkildə ödəyəndən sonra 15 gün gözleməlidir. Üstəlik, psixi sağlamlığı və narkoloji asılılığının olmaması barədə arayışı, 2 fotosəkilini də təqdim etməli, xüsusi blank doldurmalıdır.

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Məşavət"a deyib ki, silah əldə etmək üçün vətəndaş yaşadığı ərazidə polis orqanına və ya Daxili İşlər Nazirliyinin Baş İctimai Təhlükəsizlik İdarəsinə müraciət edib xüsusi icazə almalıdır: "İcazə üçün isə ərizə, şəkil, şəxsiyyət vəsiqəsi, tibbi arayış təqdim edilir, şəxsin məhkumluq haqqında vəziyyəti öyrənilir. Mülki silahlar şəxslərə onlar ovçuluq cəmiyyətlərinin üzvü olmasa belə verilir. Amma Azərbaycanda qanunvericilik deputatlara və icra hakimiyyəti orqanlarının müəyyənləşdirdiyi digər vəzifəli şəxslərə xidməti silaha sahib olmağa imkan verir. Lakin hər yer silahlardan istifadə etməyə açıq deyil". **Hüquqşünas deyir ki, qanuna görə, əsasən insanların sıx toplaşdığı yerlərdə silah istifadəsi qadağandır:** "Zəruri müdafiə vəziyyətini aşmamaqla mülki silahlardan istifadə oluna bilər. Amma sağlamlığa ziyan, kütləvi basqınlar, hücum anlarında silahlardan istifadəyə istintaqdan sonra bəraət qazandırıla bilər".

Onun sözlərinə görə, silah verilməsində xüsusi icazədən alkoqolizm, narkomaniya, ruhi xəstəliklər, eləcə də, əvvəllər ağır cinayətlərə görə məhkum olunmuşların halında imtina olunur.

Natiq Ələsgərov deyib ki, təcrübə göstərir ki, müharibə zamanı və ya müharibədən sonra odlu silah satı-

şı və onun ölkədən qaçqınçılıq yolu ilə çıxarılması halları artır: "1-ci və 2-ci Qarabağ müharibələri arasında 30 il fərq olsa da, hələ də 1-ci Qarabağ müharibəsindən qalma, qənimət kimi götürülən silahlar əhalidə var. Hüquq-mühafizə orqanları qanunsuz saxlanılan belə silahların yığılması üçün ardıcıl olaraq tədbirlər görürlər. Buna baxmayaraq, yenə də kimlərsə silah qalmaqdadır. Bu gün əhalidə nə qədər qanunsuz odlu silah olduğunu təxmin etmək çox çətinidir. Bir müddət əvvəl açıqlanmışdı ki, Avropa Birliyinə üzv dövlətlərin hüquq-mühafizə orqanları mütəmadi olaraq qanunsuz əldə edilən silahların dövriyyəsi ilə bağlı hesabatlar hazırlayır. Təxmin edilirdi ki, 2017-ci ildə Avropa Birliyi ölkələrində 35 milyon nəfərin qeyri-qanuni yollarla odlu silah əldə edib. Ən diqqətçəkən məqam da o idi ki, bu göstərici qanuni mülkiyyətə olan odlu silahların sayını üstələyirdi. Azərbaycanda düşməndən qənimət kimi götürülən silahlar qeydiyyatsız kənardır. Eyni zamanda yaralanan, ölən və ya itkin düşən hərbiçilərimizin döyüş zamanı silahları, habelə müharibə vəziyyətindən yararlanan, vəziyyətindən sui-istifadə edən hərbi qulluqçuların çıxış etdikləri silahlar da qanunsuz dövriyyədədir. Müharibə və münaqişələr silah istehsalının artması, odlu silahla törədilən cinayətlərin çoxalması riskini artırır. Buna görə də birincisi, hüquq-mühafizə orqanları dö-

Sumqayıtdakı silahlı basqının yeni təfərrüatları

"İJ-18" markalı tüfənglə ağır cinayət törətmiş Müşfiq Tağıyev evi də yandırmaq istəyirmiş

Sumqayıt şəhərində baş vermiş silahlı insidentdə təqsirləndirilən şəxs barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Bu barədə Baş Prokurorluq və Daxili İşlər Nazirliyi birgə məlumat yayıb.

Oktyabrın 28-də Sumqayıt şəhərinin Corat qəsəbəsi ərazisində yerləşən fərdi yaşayış evlərindən birində odlu silahdan açılan atəş nəticəsində 2 nəfərin ölməsi və 4 nəfərin xəsarət alması faktı ilə bağlı Sumqayıt Şəhər Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə cinayət işi başlanaraq istintaq aparılır.

Prokurorluq və daxili işlər orqanlarının əməkdaşları tərəfindən keçirilən təxirəsalınmaz tədbirlər nəticəsində əvvəllər məhkum edilmiş 1987-ci il təvəllüdlü Müşfiq Tağıyevin qonşusu Anar Fərəcovdan qisas almaq məqsədilə sonuncunun ailəsinin yaşadığı həyəyə gələrək evin divarlarına benzin töküb yandırması və özünün hazırladığı partlayıcı qurğunu partlatdıqdan sonra odlu silahdan atəş açaraq evdən çıxan Dağbəy Fərəcov və Susana Karakaşı qəsdən öldürməsi, Tərlan Fərəcova və Serkan Karakaşı, eləcə də onlara köməyə gələn qonşuları Etibar Saryev və Mehman Saryevi qəsdən öldürməyə cəhd etməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Keçirilmiş tədbirlərlə cinayətin törədilməsində istifadə edilən "İJ-18" markalı tüfəng, patronlar, barıt, benzin və digər əşyalar saxlandığı yerlərdən aşkar edilərək götürülüb.

İstintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində şübhəli şəxs qismində saxlanılan Müşfiq Tağıyev Cinayət Məcəlləsinin 120.2.4, 120.2.7 (xüsusi amansızlıqla və ümumi təhlükəli üsulla iki şəxsi öldürmə) 29, 120.2.3, 29, 120.2.4, 29, 120.2.7 (xüsusi amansızlıqla və ümumi təhlükəli üsulla ictimai borcunu yerinə yetirən iki şəxsi öldürməyə cəhd), 29, 186.2.1, 29, 186.2.2 (külli miqdarda ziyan vurmaqla yandırmaqla və partlatmaqla əmlakı qəsdən məhv etməyə cəhd) və 229.1-ci (qanunsuz olaraq partlayıcı qurğuları hazırlama) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Hazırda ibtidai istintaq davam edir.

"Media nümayəndələri və sosial şəbəkə istifadəçilərindən qanunvericiliyin tələblərinə riayət edilməsi və istintaq orqanı ilə dəqiqləşdirilməmiş məlumatların paylaşılmasından bir daha xəbəş olunur", - birgə məlumatda qeyd olunub.

Sumqayıt Tibb Mərkəzinin Təcili Tibbi Yardım Xəstəxanasının Cərrahiyyə şöbəsində müalicəsi davam etdirilən 1958-ci il təvəllüdlü Mehman Saryevin vəziyyəti stabildir. Bu barədə TƏBİB-dən bildirilib.

Qeyd edilib ki, tibb müəssisəsinin travmatologiya şöbəsində müalicələri davam etdirilən 1960-cı il təvəllüdlü Tərlan Fərəcovanın və 1990-cı il təvəllüdlü Etibar Saryevin də hazırda vəziyyətləri stabil qiymətləndirilir.

yüş bölgələrindən qənimət kimi götürülən silahların hamısını qeydiyyatla alınmadığını daim nəzarətdə saxlamalıdır. İkincisi, silahlarla bağlı qanun-

lar, eləcə də qanunsuz odlu silah saxlama faktına görə cəzaların qeydiyyata alınmadığını zəlal sərtləşdirilməlidir".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Məşavət"**

Elan:

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış Üzrə Dövlət Xidmətinin Tovuz rayon şöbəsi tərəfindən Quliyev Rəsim Rəşad oğlunun adına verilmiş hərbi bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ötən həftəsonu Bakıda keçirilən Musiqi Forumunda telekanallarla bağlı da müzakirələr olub. Tədbirdə Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının rektoru, professor Fərhad Bədəlbəyli telekanalların siyasətini tənqid edib: “Mən xüsusən telekanalların siyasətinə toxunmaq istəyirəm. 90 faiz proqramlar ancaq əyləncə yönündür, heç olmasa 40 faiz olsun. Ciddi, yüksək səviyyəli əsərlər təbliğ olunsun. Kanallarda bəzi verilişləri görəndə adam utanır”.

“Xəzər TV”nin prezidenti, xalq artisti Murad Dadaşov Bakıda keçirilən Musiqi Forumunda panel müzakirəsində telekanallara yönəlik tənqidlərdən danışmış. O, auditoriyanın zövqünü formalaşdırmaq üçün çox çalışdıqlarını bildirib:

“Bəzi forum iştirakçıları TV proqramlarının ümumi zövqü pozduğunu söylədilər. Biz hamımız deyirik ki, televiziya, televiziya verilişləri və onların istehsal etdiyi məhsullar zövqümüzə deyil. Onda sual yaranır ki, bu məhsullar kimin zövqü əsasında formalaşmış ərsəyə gətirilir? Telekanalları apteklə müqayisə edə bilərik. Siz aptekə girib dərmandan şikayətlənə bilərsiniz. Amma “bu pisdir” deyə bilməzsiniz. Çünki aptek həmin dərmanı hazırlayan deyil, onu satandır. Siz dərmanın pis olması ilə bağlı aptekə yox, həmin dərmanı istehsal edənə şikayətini bildirə bilərsiniz. Biz, sadəcə, yayımcıyıq”.

Bəs “Xəzər” TV rəhbərinin televiziya aptekə bənzətməsi nə dərəcədə doğrudur? Ümumiyyətlə, ekspertlər televiziya aptekə bənzətməsi necə dəyərləndirir?

Mövzu ilə bağlı tele-tənqidçi, professor Qulu Məhərrəmli “Yeni Müsavat”a danışmış: “Musiqi Forumunda televiziya aptekə bənzətməsi bildi-

Murad Dadaşov

“Xəzər” TV rəhbərinin telekanallara aptek bənzətməsi...

Qulu Məhərrəmli: “Söhbət az qala çadır toyu səviyyəsində verilişlərin hazırlanmasından gedir ki...”

rilməsini çox faydalı hesab edirəm. Yeni bir sıra tanınmış musiqi xadimlərinin, mədəniyyət adamlarının, Fərhad Bədəlbəyli, Siyavuş Kərimi kimi şəxslərin televiziya verilişlərinə münasibət bildirməsi tamamilə təbii və doğru haldır.

Ümumiyyətlə, tamaşaçılar üçün televiziya bir platformadır. Tamaşaçılar televiziya aptekə bənzətməsi bildirməsi tamamilə təbii və doğru haldır.

vaxtın itkisi getməməsi üçün faydalı, gərəkli proqramlar gözləyirlər. Ona görə də lazımı səviyyədə verilişlər olmayanda istəməz manevr taktikası tətbiq olunur. Məsələn, tez-tez bu cür çıxışlara rast gəlirik ki, verilişləri hazırlayarkən, auditoriyanın istəyi, tələbi estetik duyumu, qavrayışı əsas götürülür. Əlbəttə ki, bu amil televiziya verilişlərinin hazırlanmasında bir kateqoriya, parametrlər ola bilər.

Amma ümumiyyətlə, televiziya özünün missiyasından irəli gələn vəzifələri reallaşdırmalıdır. Bu o deməkdir ki, televiziya öz məhsullarını çıxartdığı bazara onu yüksək əyarlara təqdim etməlidir.

Məlum olduğu kimi, ölkəmizdə həm büdcəsindən maliyyələşən, məsələn, AzTV, İTV, Naxçıvan TV, həm də kommersiya tipli özəl kanallar var. Əlbəttə ki, bütün bu ka-

nalların məhsullarına eyni dəyərdə, eyni tələbkarlıqla yanaşmaq mümkün deyil. Murad Dadaşov çox dəqiq deyir ki, televiziya kanalı yaşamaqdır, işçilər maaş almalıdır. Amma diqqət edək, şou proqramları hazırlanarkən onun ölçüləri, onun peşəkarlıq səviyyəsi standartları nə yerdədir? Məsələn, vaxtilə Murad Dadaşovun özünün çox peşəkarlıqla apardığı “Maşın şou” verilişi var idi. Həmin veriliş kim irad tuta bilirdi? Çünki veriliş çox peşəkar səviyyədə hazırlanırdı, aparıcısından tutmuş, rejissor işinə, veriliş iştirakçılarına qədər hər şey standartlara cavab verə bilirdi, ekrandan tamaşaçıya mü-

ludur. Əlbəttə ki, keyfiyyətli şouları tamaşaçı görür, izləyir, bəyənir. Söhbət az qala çadır toyu səviyyəsində, hər cür estetik dəyərlərdən uzaq olan verilişlərin hazırlanmasından gedir ki, çox təəssüf ki, özəl telekanallarda bu cür verilişlərin sayı çoxdur.

Televiziya birbaşa həmin verilişlərin keyfiyyəti ilə bağlı məsuliyyət daşıyır. Bəli, bu gün televiziyanın maddi vəziyyəti ürəkəcan deyil, kəskin potensialı heç də həmişə lazım olan səviyyədə olmur, rejissor, menecer, yaradıcılıq işləri ilə bağlı problemlər var və bu problemləri həll etmək üçün xeyli maliyyə vəsaiti tələb olunur. Bu maliyyənin də əsas mənbəyi reklamlar, sponsorlardır. Amma bir daha qeyd edirəm ki, bütün bunlarla yanaşı zəif proqramların hazırlanmasına heç bir bəraət qazandırmır. Ən zəif proqram belə müəyyən estetik dəyər, məzmun daşmalı, müəyyən ölçülərə tabe olmalıdır.

Söhbət təkcə bir telekanaldan getmir, məsələ, ümumiyyətlə, çoxluğun hamısının eyni üslubda şou, əyləncəli proqramlar hazırlanmasıdır və bu cür proqramların son vaxtlar sayının artmasıdır. Yeni bazanın xeyli hissəsini bu cür proqramlar tutur ki, bununla da bağlı Musiqi Forumunda həyəcan təbəllinin çalınması çox təbii idi”.

Q. Xəlilə GƏRAY, “Yeni Müsavat”

ÜST-dən növbəti pandemiya xəbərdarlığı

Adil Qeybullayev: “XXI əsr virus, pandemiyalar əsridir, ona görə...”

“Növbəti pandemiya hər an başlaya bilər”. Bunu Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) baş katibi Tedros Adhanom Gebreyesus təşkilatın Cənub-Şərqi Asiya Regional Komitəsinin 77-ci sessiyasında çıxışı zamanı deyib.

O bildirib ki, pandemiya və ya növbəti dəfə global sağlamlıqla bağlı fəvqəladə vəziyyət başlanı bilər: “2019-cu ildə də belə olmuşdu”.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl də ÜST daha ölümcül virusun yayılacağını və bunun pandemiya səbəb olacağını bildirmişdi. Nəzərə alsaq ki, COVID-19 pandemiyası yeni bitmiş sayılır, növbəti pandemiya nə zaman ola bilər?

Ekspertlər hesab edir ki, bu cür proqnozlar insanların təşvişə salmaq məqsədi daşıyır. Müəyyən dövrdən bir müəyyən pandemiya olur. Onların fikrincə, əvvəllər də daha çox bakterial infeksiyalarla bağlı pandemiyalar olurdu. İndi isə virus pandemiyalarının olması mümkündür. 50-100 ildən bir pandemiya hər zaman olub. Bundan sonra nə zaman olacağını demək mümkün deyil.

Bəzi ekspertlər isə bildirir ki, yeni pandemiya olsa belə vəziyyət əvvəlki kimi olmayacaq. Çünki artıq dünya ölkələri

koronavirusa qarşı mübarizədə təcrübə toplayıb, vaksinlər icad olunub. Digər tərəfdən, həkimlər onu da iddia edir ki, virus təbii şəkildə yaranıbsa, yeni pandemiyanın yaranma ehtimalı azdır. Əgər süni şəkildə virus törədilərsə, yeni pandemiyanın yaranma ehtimalı da yüksəkdir. Pandemiya xəbərdarlıqları insanları qorxu içində saxlamaq məqsədini daşıyır?

Yoxsa bunlar hansısa süni virusun yaradılacağı ilə bağlı əvvəldən verilən xəbərdarlıqlardır?

Tanınmış həkim, professor Adil Qeybullayev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, COVID-19 pandemiyasından öncə ÜST dünyanı gözləyən global pandemiyalar haqqında xəbər vermişdi: “İnsan sağlamlığını bu gün təhdid edən 10 faktorun arasında pandemiya da var idi. Bu, qrip pandemiyasıdır. Qrip RNT zəncirində, yeni ribonukleik turşusu daşıyan virus olduğu üçün daim mutasiyaya uğrayır. Onun hansısa mutagen olması hansısa pan-

demiya yaradacaq. Bu, elmi bir proqnozdur. Necə ki, İspan qripində və digər formalarında pandemiyalar yaranmışdı. Dünyanı qrip pandemiyası gözləyir. Nə vaxt olacaq, demək çətindir. Amma buna hər zaman hazır olmaq lazımdır. Hər halda, XXI əsr virus əsridir, pandemiyalar əsridir. Çünki hər an hər cür sürprizlə üzləşə bilərik. Necə ki, COVID-19-la üzləşdik. Bunlara hazır olmaq lazımdır, ehtiyatlı olmaq lazımdır. COVID-19 pandemiyası zamanı buraxıl-

mış səhvləri gərək təkrarlamaq. Vaxtında bunu ləğv etmək üçün hər cür imkanlardan istifadə edək. Pandemiya buraxılan səhvlər bunun sürətlə yayılmasına səbəb oldu. Bütün dünyada bu prosesi vaxtında koordinasiya etmək mümkün olmadı. Əlbəttə, bu son dərəcə müəssisədir. İnsanlar da buna həmişə hazır olmalıdırlar. Özlərini, ətrafdakıları qorumaq burada əsas prinsipdir”.

Nəzərə çatdıraq ki, dünya mediasında da növbəti böyük pandemiyanın yaxınlaşması ilə bağlı ciddi açıqlamalar verilir. Qeyd edilir ki, növbəti pandemiya quş qripindən-H5N1 virusundan ola bilər. “The Guardian” yazır ki, keçən ay kanadalı bir it çöl qazını yedikdən sonra taleyin ölümcül dönüşü ilə quş qripini H5N1-dən faciəvi şəkildə ölüb. Bu, quş xəstəliyinə yoluxmuş məməlilərin sayının artması ilə bağlı həyəcanverici tendensiyanın bir hissəsidir. Ev heyvanları, nadir də olsa, diri və ya ölü olmasından asılı olmayaraq, yoluxmuş quşu yedikdə xəstələnə bilər. Ötən ilin noyabr ayına qayıtsaq, quş qripini virusu vəhşi quş ictimalarına nüfuz edə bildiyi üçün Britaniyada quşçuluqların dayandırılması ilə bağlı artıq məlumatlar var idi. Noyabr ayından sonra təhlükə siqnalları görünməkdə dayanmadı. Quş qripini bu ilin əv-

vəlində Peruda 3000-dən çox dəniz aslanını və 50.000 çöl quşunu faciəvi şəkildə öldürüb. 700 Xəzər suitisinin ölümü də bu qəbildəndir, Böyük Britaniya və ABŞ-da delfinlər də xəstəliyin qurbanı olublar. H5N1-in, ümumiyyətlə, məməlilər arasında ötürüldüyünə inanılmasa da, bu çoxsaylı epidemiyalar bu cür ötürülmənin mümkünliyünü göstərir. Bununla belə, bu nəzəriyyə hələ də genetik ardıcılıqla təsdiqi gözləyir.

Quş qripini üzrə ekspert, professor Riçard Uebbinin sözlərinə görə, virusun insanlara oxşar təhlükə yaratması üçün onun üç mühüm genetik dəyişikliyə ehtiyacı var. Bu günə qədər virus bu dəyişikliklərdən yalnız birinə nail olub, yeni insanlar üçün təhlükə dərhal deyil, spekulyativdir. Sual yaranır: “Niyə heç vaxt baş verə bilməyəcək təhlükəyə hazırlaşmaq lazımdır?”

Global sağlamlıq müdafiəçiləri üçün bu əlamətlər indi hərəkətə keçməyi təmin edəcək qədər həyəcanvericidir. Mütəxəssislər bildiriblər ki, xalqlar ən pis vəziyyətə hazırlaşmalıdırlar ki, virus Peru, Çin və ya Britaniyadakı insanlara yayılarsa, potensial can itkisini minimuma endirək. Unutmayın ki, quş qripini insanlarda, o cümlədən uşaqlarda 50-60% dəhşətli ölüm nisbətinə malikdir.

Afaq MİRƏYEV, “Yeni Müsavat”

MUSAVAT

Son səhifə

N 197 (8333) 1 noyabr 2023

Kardioloq insult riskini azaltmağın yolunu açıqladı

“Gənclərdə insultun səbəbi çox vaxt aşağı fiziki aktivlik və düzgün olmayan qidalanmadır”. Bunu rusiyalı kardioloq və gerontoloq, tibb elmləri namizədi Yuri Konev deyib. Professor qeyd edib ki, insult riskini azaltmağın əsas yolu dispanserizasiya-

dır. “Rafinə edilmiş qidalara və fastfuda olan aludəçilik qida balansının pozulmasına səbəb olur, bu da öz növbəsində lipid mübadiləsinin pozulmasına gətirib çıxarır. Bu, damarlarda aterosklerotik dəyişikliklərin erkən for-

malaşması ilə nəticələnə bilər”, - deyə həkim izah edib.

Bundan əlavə, insulta genetik meyillilik də az rol oynamır. Həmçinin qan təzyiqinə nəzarət etmək də vacibdir. Həkim gənc yaşdan başlayaraq düzgün qidalanmağı, fiziki fəaliyyəti unutmamağı və mütləq olaraq tibbi müayinədən keçməyi tövsiyə edib. “Fiziki parametrləri yoxlamaq, gənc yaşlarda təzyiqi ölçmək, EKQ-yə baxmaq lazımdır”, - deyə həkim bildirib.

Konevin sözlərinə görə, çox vaxt qan analizi kifayət edir. Mütəxəssis gecə normal yatmağın vacibliyini də vurğulayıb. O, melatoninin orqanizmdə yalnız qaranlıqda yuxu zamanı əmələ gəldiyini və onun çatışmazlığının təzyiqin tənzimlənməsinə böyük təsir göstərdiyini izah edib.

Alimlər çay və qəhvədə icazə verilən şəkərin miqdarını açıqlayıblar

Niderlandın Leyden Universitetinin alimləri araşdırma aparıblar və müəyyən ediblər ki, çay və qəhvəyə şəkər əlavə etmək orqanizmə heç bir təsir göstərmir.

Bu barədə oktyabrın əvvəlində “PLOS One” jurnalında dərc olunmuş məqalədə məlumat verilib.

Müəlliflər içkilərinə müxtəlif miqdarda şəkər əlavə edərək müntəzəm olaraq qəhvə və ya çay içən 3 minə yaxın iştirakçının məlumatlarını təhlil ediblər. Müşahidələrdən əvvəl və sonra mütləq xəssislər subyektlərin səhhətini geniş şəkildə müayinə edib, həmçinin bezi iştirakçıların ölüm səbəblərini də nəzərə alıblar.

Nəticələr göstərib ki, içkilərə şəkər əlavə etməyin vaxtından əvvəl ölümə heç bir əlaqəsi yoxdur. Şirin çay və qəhvə içən tədqiqat iştirakçıları, ümumiyyətlə, şəkərdən istifadə etməyənlərlə müqayisədə özlərinin erkən ölüm riskini bir vahid artırıblar və Niderland alimlərinin fikrincə, bu fərq çox kiçikdir.

Tədqiqat iştirakçıları orta hesabla içkilərinə bir qaşığı şəkər əlavə ediblər ki, bu da təxminən 5 qr təşkil edir. Məhz bu miqdar təhlükəsiz doza hesab edilib. Tədqiqatın müəlliflərinin fikrincə, qazlı içkilər və şirələrin tərkibində təxminən 25 qram şəkər var, buna görə də bu içkilər sağlamlığa mənfi təsir göstərir.

Hindistanlı 27 ildir arvadından boşana bilmir

Hindistandan olan kişi 27 ildir ki, arvadını məhkəmə yolu ilə boşamağa çalışır. 1996-cı ildə Nirmal Panesar boşanma üçün rəyon məhkəməsinə müraciət edib. Arvadı ailəni dağıtmaq istəmədiyini bəyan edib və ona görə də hakim qadının tərəfini tutub. O vaxtdan bəri 89 yaşlı təqaüdcü Hindistanın Ali Məhkəməsi vasitəsilə boşanmağa çalışsa da, oradan da hər dəfə rədd cavabı verilir. Son iclasda məhkəmə cütlüyün nikahının “ümitsiz” olduğuna qərar versə də, bildirib ki, “bu, boşanma üçün kifayət etmir”.

Bunları bilirsinizmi?

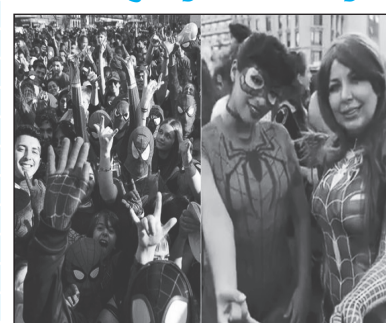
- * Kalsium sümük toxuması üçün vacib olsa da, bədəndəki bütün kalsiumun 99%-i dişlərdə olur.
- * İnsan beyninin, çəkilməmiş şəkli və ya obyekt düzgün tanıması üçün saniyənin 1/20 hissəsi lazımdır.
- * Yüksəklikdən aşağı enərkən diz qapaqlarınızdakı təzyiq normadan üç dəfə yüksək olur.
- * Dünya əhalisinin yarıdan çoxu heç vaxt telefon zəngi etməyib.
- * Ürəyin sağ yarısı oksigenlə zəngin qanı damarlar vasitəsilə ətraflara paylayır, sol yarısı isə qanı ağciyərlərdən pompalayır. Buna görə də sağ tərəf daha qalın və sol tərəfdən altı dəfə güclüdür.
- * 25 - 33% insanlar parlaq işıqda asqırırlar.
- * Qida nazik bağırsaqdan 0,003 km/saat sürətlə keçir, bu “səyahət” təxminən iki saat çəkir.
- * Şəhər sakinləri, orta hesabla, ömrünün iki həftəsini işqforda keçirir.
- * İnsan ildə 4 milyon 200 min və ya gündə 17 min dəfə gözünü qırpır.
- * Dünya əhalisinin 10%-i adalarda yaşayır.
- * Üç aylıq olan insan embrionunda barmaq izləri olur.
- * Qida insan orqanizmi tərəfindən 12 saat ərzində tamamilə həzm olunur.
- * Dörd əkiz uşaq dünyaya gətirmək şansı 729 mində birdir.
- * Körpələr gündə 200 metrə qədər sürünürlər.
- * Orta hesabla bir sürücü həyatı boyu 15 mindən çox siqnal verir.
- * İnsanların 42 faizi yuxuda xoruldayır.
- * Gözlər vasitəsilə biz ətrafımızdakı informasiyanın 90 faizini qəbul edirik.
- * Orta hesabla, bir insan həyatı boyu 50 ton yemək yeyir və 50 min litr maye qəbul edir.
- * Yuxu zamanı boyunuz 8 millimetr artır. Gün ərzində boyunuz bərpa olunur - bu, onurğa sütununuzdakı qığırdaq disklərinin cazibə qüvvəsinin təsiri altında sıxılması ilə əlaqədardır.
- * İnsanın ən böyük orqanı dəridir. Yetkin bir insanın dəri sahəsi demək olar ki, iki kvadratmetrdir. Dəri daim yenilənir - insan həyatı boyu təxminən 18 kiloqram dəri hüceyrələrini “atır”.
- * İnsan sümüyü güc baxımından qranitlə müqayisə edilə bilər. Əgər sümükdən kibrit qutusu boyda “kərpic” düzəlsəniz, o, 9 tona qədər ağırlığa tab gətirə bilər. Bu, oxşar beton parçasının müqavimətindən dörd dəfə çoxdur.
- * Mədə şirəsinin turşuluğu sinki həll etmək üçün kifayətdir. Xoşbəxtlikdən mədəmizin divarlarını əhatə edən hüceyrələr o qədər tez yenilənir ki, turşunun onları aşındırmağa “vaxtı” olmur.
- * Körpənin bədənində təxminən 300 sümük var, bəziləri böyüdükcə birləşərək yetkinlik dövründə 206 sümük meydana gətirir.

Diş ətinizə diqqət edin, infarkt ola bilərsiniz

Diş əti xəstəlikləri ürək sağlamlığına mənfi təsir edir. Bu barədə ABŞ-ın Sinsinatti Universitetinin alimləri bəyan ediblər. Onların sözlərinə görə, ağız boşluğuna mənfi münasibət miokard infarktı, aritmiya və ürək çatışmazlığı kimi ciddi ürək-damar xəstəliklərinin inkişafına səbəb ola bilər.

Həkimlər xüsusilə gingivitin təhlükəsini qeyd ediblər. Onların sözlərinə görə, iltihab zamanı bakterial infeksiya qan axını ilə ürəyə yayıla və ciddi problemlərə səbəb ola bilər. Gingivit - diş ətində ağrı, şişlik və qanaxmaya səbəb olan iltihablı xəstəlikdir. İltihabın ən çox yayılmış səbəbi müəyyən bakteriya növləridir. Bu xəstəliyin konkret bir növünü müəyyən etmək çətindir. Ancaq adətən diş müayinəsi zamanı aşkar etmək mümkündür. Buna görə, mütəxəssislər vaxtaşırı stomatoloqa müraciət etməyi məsləhət görürlər.

Argentinada blogerin çağırışı ilə başlayan dünya rekordu

Hörümçək adam” kimi geyinmiş iki minə yaxın argentinalı Buenos-Ayresin mərkəzinə toplaşaraq bir yerdə eyni geyinən insanların sayına görə dünya rekordunu qırıb. Məlumatla görə, “hörümçək adam”ların sayı iki mini keçib. Bu, Malayziyanın hazırkı rekordu olan 685 “hörümçək adamı” üstələyib. Hər şey yerli blogger Uki Deanenin X-də paylaşımı ilə başlayıb. “685 ”hörümçək adam”la hazırkı rekordla sahib olan Malayziyanı məğlub etməliyik”, - deyən blogger hər kəsi sosial şəbəkələr vasitəsilə təşkil olunan mitinqə gəlməyə çağırıb. Nəticədə avtobuslar, metrolar, avtomobillər və Buenos-Ayresin mərkəzi hörümçək adamlarla dolub.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 2879

Lisensiya N: B 114

SAYI: 1.500